

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

1Се слова, що промовляв Мойсей до всього Ізраїля по сім боці Йордані, в степу, на поділлі, проти Червоного моря, між Параном і Тофельом і Лабаном і Газеротом і Ди-Сагабом. **2**Одинайцять день ходи від Гореба, по дорозі від Сеїргори до Кадес-Барнеї. **3**І сталося в сороковому році, в одинайцятomu місяці, на первий день місяця, що промовляв Мойсей до синів Ізраїля усе, що Іоуо заповідав йому про них. **4**Після того, як він побив Сигона, царя Аморійського, та Ога, царя Базанського, що жив в Астароті і в Єдреї. **5**По тім боці Йордані, в Моаб землі, почав Мойсей викладати закон сей, говорючи: **6**Іоуо, Бог наш, промовив до нас на Горебі так: **7**Доволі побули ви під сією горою: Обернітесь і рушайте та й ідіть до гори Аморіїв і до всіх сусідів їх на поділлі, по горах і по долинах і на полудні і на березі моря, в Канаан землю і до Либану, аж до великої ріки, до ріки Евфрата. **8**Дивітесь, наділив я вам сю землю; ідіть і займіть землю, що про неї клявсь Іоуо батькам вашим, Авраамові, Ізаакові і Яковові, що оддасть їм і насінню їх по них. **9**І того часу промовив я до вас так: Не здолію один вести вас. **10**Іоуо, Бог ваш, намножив вас, і нині ви лічбою як зорі небесні стали. **11**Іоуо, Бог ваш, нехай прибавить до вас тисячу разів стілько, скілько вас тепер є, і нехай благословить вас, як говорив про вас! **12**Як би міг я один нести тягарі ваші і журбу вашу і сварки ваші? **13**Возьміть собі людей мудрих, і що знаєте їх, по ваших поколіннях, щоб я поставив їх головами над вами. **14**І відказали ви мені кажучи: Добре так буде, як ти вчинити кажеш. **15**І взяв я голови з поколінь ваших, людей мудрих і знаточних, і поставив їх головами над вами, тисячниками і сотниками і пятьдесятниками і десятниками, і правителями поколінь ваших. **16**І заповідав я суддям вашим того часу так: Вислуховуйте змагання між братами вашими і судіте праведно між чоловіком і братом його, і між ним і приходнем, що в його. **17**Не вважати мете на лица судячи; як малого, так і великого вислуховуйте, ні перед ким не бійтесь, бо суд Божий. А котра справа за

важка для вас, передавайте до мене, щоб я вислухав її. **18**І заповідав я вам того часу все, що чинити маєте. **19**І рушили ми від Гореба та й пійшли, як заповідав нам Іоуо, Бог наш, усім оцім великим і страшним степом, що вбачали ви, та й прийшли в Кадес-Барне. **20**І промовив я до вас: Дойшли ви до гір Аморіїв, що дав нам їх Іоуо, Бог наш. **21**Глянь, Іоуо, Бог твій, наділив тобі сю землю; йди, займи її, як казав тобі Іоуо, Бог батьків твоїх; не бійсь і не падай духом! **22**Но всі ви приступили до мене і мовляли: Пошлемо поперед людей, щоб розгледіли нам сю землю та й дали знати, якою дорогою нам підійматись, і на які городи йти нам. **23**І добре було по моїй думці се діло; і взяв я зміж вас два-найцять чоловіка, по чоловікові з покоління. **24**І рушили вони і знялись на гори, та й дійшли до Єсколь-долини, та й розгледіли землю. **25**І набравши плодів землі, спустились вони до нас. І принесли нам вістку кажучи: Добра земля, що дає нам Іоуо, Бог наш. **26**Та не хотіли ви йти і противились слову Іоуа, Бога вашого. **27**І стали ви бурмотіти по наметах ваших, мовляючи: Зненавидів нас Іоуо і вивів нас із Єгипецької землі, щоб нас віддати в руки Аморіям та й вигубити нас. **28**Куди нам йти? Браттє наше взяло нам одвагу сказавши: Люд більший і рослійший від нас, міста великі і утверджені під небо, і навіть синів Енакових ми там бачили! **29**Тоді промовив я до вас: Не лякайтесь і не бійтесь їх! **30**Іоуо, Бог ваш, що йде поперед вами, він воювати ме за вас, як се вчинив в Єгипецькій землі перед очима вашими. **31**І в степу, де бачив еси, що Іоуо, Бог твій, ніс тебе, як чоловік носить сина свого, по всій дорозі, що нею йшли ви, поки дійшли до місця сього. **32**Та не вірували ви Іоуові, Богу вашому, **33**Що йшов поперед вами в дорозі, щоб вишукати вам місце, де можна вам отаборитись; поночі в полоні, щоб бачити вам дорогу, що нею йшли ви, а за дня у хмарі. **34**І почув Іоуо голос ваших розмов, і запалав гнівом, і поклявся словами: **35**Не бачити ме ніхто з сіх людей, із сього злого кодла тієї доброї землі, що я клявсь дати батькам

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

вашим, 36Окрім Калеба Єфуненка! Він бачити ме її, і дам йому і синам його землю, по котрій ступав, він бо зовсім йшов слідом за Іоуом. 37І на мене теж розгнівивсь Іоуо кажучи: 38І ти не прийдеш туди! Йозей Нуненко, що стоїть перед тобою, він прийде туди; утверди його, він бо має віддати її в наслідде Ізрайлеві. 39А діточки ваші, що про них ви казали: на здобич будуть вони, і сини ваші, що тепер не розберуть ще добра від зла, вони прийдуть туди, і їм дам її, і вони запанують над нею. 40Ви ж повернітесь і рушайте в степ, в дорогу Червоного моря! 41І відказали ви й промовили до мене: Согрішили ми перед Іоуом; пійдемо в гори і бити мемось, як заповідав Іоуо, Бог наш. І підперезавши кожен з вас зброю свою, пустились ви в гори, не обдумавши. 42І рече мені Іоуо: Промов до них: Не йдїть і не бийтесь, бо не буде мене серед вас; щоб не побили вас вороги ваші! 43І промовив я до вас, та ви не послухали; і спротивились ви слову Іоуові, і як очайдухи пустились в гори. 44І вийшли проти вас Аморії, що жили на горах тих, та й гнались за вами ройом, і розпорошили вас від Сеїру до Горми. 45Вернувшись ви стали плакати перед Іоуом; та не слухав Іоуо голосу вашого і не вважав на вас. 46І пробували ви в Кадесї довго, лічивши дні, скільки ви були там.

2Потім повернули ми та й рушили далше степом до Червоного моря, як велїв мені Іоуо, і довго ми обминали Сеїр-гори. 2І промовив до мене Іоуо: 3Досить довго ви обходили сї гори, поверніте на північ. 4А людові повели, кажучи: Будете тепер переходити через займища братів ваших, синів Езавових, що живуть на Сеїр-горах, і будуть вони боятись перед вами; тому стережіться. 5Не зачинайти війни з ними: бо не дам вам ні ступня землі їх; бо Сеїр-гори віддав я Езавові в державу. 6Харчі купуйте в них за гроші, щоб було що їсти вам, навіть і воду купувати мусите в них за гроші, щоб було що пити вам. 7Бо Іоуо, Бог твій, благословив тебе в усякому ділі руки твоєї. Знав він дороги твої по

великому степу сьому: сї сорок років був Іоуо, Бог твій, з тобою; нічого не бракувало в тебе. 8І йшли ми дальше від братів наших, синів Езавових, що живуть на Сеїр-горах, від дороги на поділлю, від Елата і від Езйон-Гебер; і повернули ми та й пійшли дорогою у степи Моаба. 9І промовив до мене Іоуо: Не турбуй Моаба і не починай з ними війни, бо не дам тобі нічого із землі його в державу; бо віддав я Ар синам Лотовим у державу. 10Перше жили у сїй землі Еміми, люд великий по лічбі і ростом високий як Енакими. 11За велетнів вважали їх, як і Енакимів; а Моабії звать їх Емимами. 12А на Сеїр-горах жили перше Горії, та упокорили їх сини Езавові і знищили їх перед собою, та й поселились на займищах їх, зробивши так, як зробив Ізраїль в землі держави своєї, що дав йому Іоуо. 13Тепер вставайте і перебирайтесь через Серед-ріку. І перебрїли ми Серед-ріку. 14А часу того, що йшли ми від Кадес-Барне, покіль перебрїли Серед-ріку, минуло трийцять і вісім років, аж поки ізник увесь рід боївників із табору, як поклявсь їм Іоуо. 15Сама рука Іоуа була проти них, щоб вигубити їх із табору, аж їх не стало. 16І сталось, як всі спосібні до війни люде повимірали з між народу, 17Тодї промовив Іоуо до мене так: 18Переїдеш тепер через гряниці Моаба, мимо Ара. 19І приближишся проти синів Амона; не тїсни їх і не починай війни з ними, бо не дам тобі держави з землі синів Амонових; бо синам Лотовим я оддав її в державу. 20Вважали ж і її землею велетнів; перше жили там велетні, і Амонїї звали їх Самзумимами. 21Люд той був великий лічбою, і ростом високий як Енакії; і вигубив їх Іоуо перед ними, і прогнали вони їх, та осїлись на їх місці, 22Так як вчинив синам Езавовим, що жиють на Сеїр-горах, перед котрими він вигубив Горіїв; і прогнали вони їх і живуть на займищі їх й досї. 23А Авимів, що жили селами до Гази, вигубили Кафторими, що, вийшовши з Кафтора, осїлись на займищах їх. 24Вставайте, рушайте в дорогу і переходьте Арнон-ріку. Глянь, оддав я тобі в руки Сигона, царя з Гезбона, Аморія, і

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

землею його; починай, бери в державу, і бий на його! 253 того дня почну наводити ляк і пострах перед тобою на всі народи під небесами, що перечують поголоску про тебе і дрожати і тремтіти муть перед тобою. 26І послав я послы з Кадемот-степу до Сигона, царя Гезбонського, з мирними словами, кажучи: 27Дозволь перейти мені через землю твою! Буду йти тільки по дорозі, не звертати му ні на право, ні на ліво. 28Харчі за гроші давати меш мені, щоб було нам що їсти, і воду за гроші давати меш мені, щоб було нам що пити. Тільки ногами перейду, 29Як се вчинили мені сини Езавові, що живуть на Сеїр-горах, і Моабії, що живуть в Арі, покіль перейду через Йордань у землю, що Іоуо, Бог наш, дає нам. 30Та затявся Сигон, царь Гезбонський, і не дозволив нам перейти через землю свою; бо Іоуо, Бог твій, зробив духа його запеклим а серце його камінним, щоб віддати його в руки тобі, як се й сталося. 31І промовив Іоуо до мене: Дивись, я почав оддавати тобі Сигона і землю його; починай займати, щоб земля його була твоя. 32І виступив Сигон проти нас, сам він і ввесь люд його до бою, під Язозом. 33Та опустил його перед нами Іоуо, Бог наш, і ми побили його й синів його і ввесь люд його. 34І того часу підневолили ми всі городи його, та й обрekli всіх людей: мужчин і жіноцтво і дітей; не дали нікому втікти. 35Взяли про себе тільки скотину як здобичу і луп по городах, що їх попідневолювали. 36Від Ароеру, що по берегах ріки Арнона, та від міста, що по долині коло ріки розкинулось, аж до Гілеаду не було міста, щоб його не подужали; все передав нам Іоуо, Бог наш. 37Тільки до землі синів Амонових ти не приступав, ні до всього побережжя Ябока, ні до городів у горах, ні до всього, що заповідав Іоуо, Бог наш, не чіпати.

3І повернули ми та й стали братись у гору по дорозі Базанській, і виступив проти нас Ог, царь Базанський, сам з усім людом своїм до бою при Едреї. 2І промовив до мене Іоуо: Не лякайся його! Бо я віддаю його в руки тобі і ввесь люд його й землю його; і вчиниш з ним те, що

вчинив еси з Сигоном, царем Аморійським, що жив у Гезбоні. 3І віддав Іоуо, Бог наш, в руки наші так само й Ога, царя Базанського, і ввесь люд його, і побивали ми його, докіль ніхто з них не зістався. 4І того часу попідневолювали ми всі міста його; не було міста, щоб ми не заняли його; шістьдесять міст, вся полоса Аргоб, царство Огове в Базані. 5Всі міста сі були укріплені високими мурами, брамами й засувами; окрім того багацько міст неукріплених. 6І обрekli ми їх, як зробили з Сигоном, царем Гезбонським, обрікши по всіх містах мужчин і жіноцтво і малолітків. 7А всю скотину і всю здобичу по містах їх ми забрали про себе. 8І взяли ми того часу із рук обох царів Аморійських землю, що по сім боці Йордані, від Арнон-ріки до Гермон-гори. 9Зидонії звать Гермона Сирийон, Аморії ж звать його Сенір. 10Всі міста подільські й увесь Гілеад і ввесь Базан, до Салки та до Едреї, міста в царстві Ога в Базані. 11Бо тільки Ог, царь Базанський, зоставсь з останніх велетнів. Ось, ложе його, желізне ложе, не воно хіба в Рабаті, у синів Амона? Девять локот воно завдовжки і чотири лікті завширшки, по ліктях людських. 12І землю сю заняли ми того ж часу. Від Ароеру, що над Арнон-рікою, і половину гір Гілеад і міста їх віддав я Рубеніям та Гадіям; 13А що осталось з Гілеаду і ввесь Базан, царство Огове, віддав я половині покоління Манассії. Вся полоса Аргоб і ввесь Базан, се називається земля велетнів. 14Яір Манассієнко взяв усю полосу Аргоб до границі Гезуріїв і Маакатіїв, і назвав землю Базан, по свому прізвищу, села Яірові, по сей день. 15А Макірові дав я Гілеад. 16А Рубеніям та Гадіям дав я землю від Гілеаду до Арнон ріки; до половини ріки і помежної країни, і до Ябока ріки, гряниці синів Амона; 17І рівнину і Йордань і побережню країну, від Кінерета і до моря подільського, до моря Соляного, під узгірями Пізги гори од сходу соньця. 18І заповідав я вам того часу мовляючи: Іоуо, Бог ваш, дав вам сю землю в державу. Збройно й оружно мусите ви, всі удалі люде, йти поперід браття вашого, синів Ізрайлевих. 19Тільки жінки

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

ваші і малеча ваша і скотина ваша - знаю я, що в вас багацько скотини - позостаються в городах ваших, що дав я вам, 20Аж дасть Іоуо, Бог ваш, спокій браттю вашому, як вам, та й мати муть і вони землю, що дає їм Іоуо, Бог ваш, по другім боці Йордані; тоді можна вернутись кожному з вас у державу свою, що я вам дав. 21А Йозейові заповідав я того часу мовляючи: Очі твої бачили все, що Іоуо, Бог ваш, учинив з обома сими царями; так учинить Іоуо з усіма царствами, куди ви прийдете. 22Не лякайтесь їх! Господь, Бог ваш, він воює за вас. 23І благав я того часу Іоуа, словами: 24 Господе, Іоуе! почав єси показувати слугі твому славу твою і твою руку потужну; бо де Бог, той на небесах і на землі, що здолів би вчинити діла, подобні твоїм творивам і подобні твоїй потузі? 25Дозволь же мені перейти, та побачити сю гарну землю, що по другім боці Йордані, сі гарні узгір'я Либанон гори. 26Та досадував на мене Іоуо за вас, і не став слухати мене. І рече до мене Іоуо: Буде з тебе. Не кажи мені більш про се. 27Ізійди на верх Пізги і зніми очі твої на захід і на північ і на полудне і на схід сонця, і подивись своїми очима, бо не перейдеш ти сієї Йордані. 28Но заповідай Йозейові і покріпи його і утверди його; бо він мусить перейти поперед люду сього, і він оддасть їм у наслідде землю, що побачиш її. 29І пробували ми в долині проти Бет-Пеора.

4Послухай же тепер, Ізраїлю, про установи і суди, що навчаю вас сповняти їх, щоб ви жили й прийшовши одержали землю, що наділив вам Іоуо, Бог батьків ваших. 2Не прибавите ви до слова, що я заповідаю вам, і не вбавите нічого, пильнуючи заповідей Іоуа, Бога вашого, що їх заповідаю вам. 3Очі ваші бачили, що вдіяв Іоуо з Бааль Пеором; всі бо, хто ходив слідом за Бааль-Пеором, вигубив їх Іоуо, Бог твій, з між вас; 4Ви ж, котрі держались Іоуа, Бога вашого, ви всі живі по сей день. 5Гледи, навчив я вас установ і присудів, як заповідав мені Іоуо, Бог мій, щоб ви сповняли їх серед землі, що до неї прийдете, щоб зайняти її. 6Пильнуйте ж і сповняйте їх! Бо се мудрість і розум

ваш перед очима народів, що чути муть всі установи сі й казати муть: Сей великий нарід справді мудрий і розумний нарід. 7Де бо на світі такий великий нарід, в котрого так близький Бог, як Іоуо, Бог наш, у всьому, про що тільки кличемо до його? 8І який се великий нарід, що в його установи і присуди такі справедливі, як увесь закон сей, що я поставив вам оце? 9Тільки стережись і пильнуй душі своєї, щоб не забути діла сі, що бачили очі твої, і щоб не відлучились вони від серця твого по всі дні життя твого! Ні! Переказуй про них синам твоїм і синам синів твоїх, 10Про той день, як стояв єси перед Іоуом, Богом твоїм, під Горобом, як Іоуо промовляв до мене: Збери мені люд сей, щоб я дав їм почути слова мої, з котрих навчатись боятись мене по всі дні життя свого на землі, і навчать синів своїх. 11І приступили ви та й поставали попід горою; а гора палала поломем аж під саме небо і стала темрява, хмари і тьма. 12І промовив до вас Іоуо із поломя; ви чули голос слів його, та ніякої постаті не бачили окрім голосу. 13І об'явив він вам свій завіт, що велів вам чинити, десять слів; і написав їх на двох камяних таблицях. 14А мені заповідав Іоуо того часу навчати вас установ і присудів, щоб ви сповняли їх на землі, що до неї прийдете, щоб дістати її в державу. 15Пильнуйте ж добре душ ваших, бо не бачили ви ніякої постаті в день той, як із поломя промовляв до вас Іоуо на Гороб горі, 16Щоб ви не зледащили та не почали робити собі тесані постаті, подоби якої постаті, постать жіночу, або чоловічу, 17Постать якої скотини, що на землі гасає, образ якої крилатої птахи, що попід небесами літає, 18Образ якої небудь животини, що по землі лазить, образ якої риби, що у воді під землею; 19Щоб, знявши очі до неба та бачивши сонце й місяця і зорі, все військо небесне, не скортіло тебе, припасти на коліна перед ними та служити їм, котрих Іоуо, Бог твій, призначив на послугу всім народам під цілим небом. 20А вас узяв Іоуо, і вивів із залізного горнила, із Єгипту, щоб ви були людом його насліддя, як і сталось. 21Но Іоуо розгнівався на

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

мене через вас, і поклявся, що не перейду через Йордань і що не прийду в землю гарну, що оддав тобі в насліддє Іоуо, Бог твій; 22А вму в 'цій землі, і не доведеться мені перейти через Йордань; а ви перейдете і одержите сю гарну землю. 23Остерігайтесь, щоб не забути про завіт Іоуа, що його вчинив із вами, та щоб ви не робили собі витесану постать, подобу чого небудь, що заборонив Іоуо, Бог ваш. 24Бо Іоуо, Бог ваш, се поломя жеруще, Бог ревнивий! 25Як же появиш синів та внук і як поживете у сій землі, і зледащієте та й зробите витесану постать, подобу чого небудь, і робити мете що ледаче перед очима Іоуа, Бога вашого, роздражнюючи його: 26То я кличу нині небеса й землю за свідків проти вас, що ви певно і скоро пропадете із землі, куди ви йдете через Йордань, щоб заняти її; не довго поживете ви в ній, а будете зовсім знищені. 27І розсіє вас Іоуо між іншими народами і зостанеться лічбою малими між народами, між котрих приведе вас Іоуо; 28І служити мете там богам, твориву рук людських, дереву та каменю, що не бачать і не чують і не їдять і не нюхають. 29Но ви шукати мете Іоуа, Бога вашого; і ти знайдеш його, як шукати меш його всім серцем твоїм і всією душею твоєю. 30В тісноті твоїй, і як все те постигне тебе при кінці днів, ти навернешся до Іоуа, Бога твого, і послухаєш голосу його. 31Бо Іоуо, Бог твій, милостивий Бог; він не покине тебе і не скарає тебе, і не забуде про завіт батьків твоїх, що про його клявся перед ними. 32Бо спитай тільки про давні часи, що були перше тебе, з того дня, як сотворив Бог чоловіка на землі, та й від одного краю небес та й до другого краю небес, чи коли сталось таке велике діло, або чи хто чував що подібне? 33Чи чував який нарід голос Божий, що промовляв з поломя, як ти чув, та й щоб він зістався живим? 34Або чи пробував Бог, прийти, щоб взяти собі нарід зміж иншого народу, карами, ознаками і чудесами, війною і потужною рукою і просьтягнутою правцею, і великим страхом, так як вчинив для вас Іоуо, Бог ваш, перед очима вашими в Єгипті? 35Тобі воно було

показане, щоб ти знав, що Іоуо, се Бог; ніхто ж більше крім його. 36Із небес дав він тобі почути свій голос про науку тобі, і на землі дав видіти тобі своє велике поломя, а з поломя чув ти слова його. 37І за те, що він любив батьків твоїх і по них вибрав насінне їх, вивів тебе він самотно, великою потугою своєю з Єгипту. 38Щоб вигубити перед тобою народи, що більші й потужніші за тебе, привести тебе і дати тобі землю їх у насліддє, як і тепер сталось. 39То ж пізнай тепер і возьми собі до серця, що Іоуо Бог той на небесах у горі і на землі внизу, а другого нема. 40І пильнуй установ його й заповідів його, що заповідую їх тобі сьогодні, щоб добре було тобі й синам твоїм, щоб довгий був вік твій у сій землі, що навіки віддав тобі Іоуо, Бог твій. 41Тоді відділив Мойсей три міста по сім боці Йордані, що на схід сонця, 42Щоб втік туди убийця, що ненароком вбив ближнього свого а перше не ворогував на його; щоб він втік в одно із сих міст та й живим зістався. 43Безер у степу, на поділлі, для Рубенітів, і Рамот у Гілеаді для Гадітів, і Голян у Базані для Манасіїв. 44А се закон, що поставив його Мойсей перед синами Ізраїля; 45Се свідчення й установи і присуди, що промовляв Мойсей до синів Ізраїлевих по виході їх з Єгипту, 46По сім боці Йордані, в долині, проти Бет-Пеору, в землі Сигона, царя Аморійського, що жив у Гезбоні, котрого побили Мойсей та сини Ізраїлеві, як вийшли з Єгипту. 47І заняли вони землю його і землю Ога, царя Базанського, двох царів Аморійських, що були по сім боці Йордані, на схід сонця, 48Від Ароеру, що над Арнон-рікою, до Сійон* гори, се б то Гермон, 49І все поділлі по сім боці Йордані на схід сонця, аж до подільського моря, під узгір'ями Пізги.

51 скликав Мойсей всього Ізраїля і промовив до них: Слухай, Ізраїлю, установи і присуди, що про них промовляю сьогодні в слухи ваші; навчіться їх і держіть і сповняйте їх. 2Іоуо, Бог наш, зробив завіт з нами на Горі Гореб. 3Не з батьками нашими Іоуо зробив завіт, а з нами, з

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

нами, що тепер тут ще живі остались. 4Лицем до лица промовляв Іоуо до вас на горі із середини поломя. 5Я стояв того часу між Іоуом і вами, щоб об'явити вам мову Іоуові; ви бо боялись поломя і не виходили на гору; і рече: 6Я Іоуо, Бог твій, що вивів тебе з Єгипту, з дому неволі. 7Нехай не буде в тебе інших богів перед лицем моїм. 8Не робити меш собі тесаної постаті, якої подоби того, що на небесах у горі й на землі в низу, і що в водах нижче землі. 9Не будеш бити покони перед ними, і служити їм, я бо Іоуо, Бог твій, Бог ревнивий, що карає гріхи батьків на дітях їх, ба на третьому і на четвертому роді тих, що ненавидять мене; 10І являє ласку тисячам тих, що люблять мене і заповіді мої сповняють. 11Не будеш промовляв марно імя Іоуа Бога твого; бо не буде безвинен у Іоуа той, хто промовляє марно імя його. 12Держи день суботу св'ято, як заповідав тобі Іоуо, Бог твій. 13Шість день можна тобі робити і всяке діло твоє творити, 14День же семий субота Іоуові, Богу твому. Не робити меш ніякого діла, ти сам, ні син твій, ні дочка твоя, ні раб твій, ні рабиня твоя, ні віл твій, ні осел твій, ані всяка скотина твоя, ні приходень твій, що у воротях в тебе; щоб можна спочити рабові твому і рабині твоїй, так як тобі. 15І пам'ятай, що ти був рабом в Єгипецькій землі, і що вивів тебе звіттіля Іоуо, Бог твій, рукою потужною і правицею прос'ягнутою: тим Іоуо і заповідав тобі допильновувати день субітній. 16Шануй батька твого й матір твою, щоб довго тобі жити на землі, що дав тобі Іоуо, Бог твій. 17Не вбивай. 18Не чинь перелюбу. 19Не кради. 20І не свідчи льживо проти ближнього твого. 21І не забагай жінки ближнього твого; і нехай не кортить тебе мати домівку ближнього твого, поле його і раба його й рабиню його, вола його й осла його і всього, що єсть у ближнього твого. 22Сі слова промовив Іоуо до усієї громади вашої, із серед поломя, із хмари і темряви, сильним голосом, і нічого не прибавив. І написав їх на двох камяних таблицях і дав їх мені. 23І як почули ви голос із темряви і побачили, що гора в

поломі палає, то приступили до мене всі голови поколінь ваших і мужі громадські ваші, та й промовили до мене: 24Се показав нам Іоуо, Бог наш, велич і славу свою і дав нам почути свій голос із поломя. Нині бачили ми, що Бог говорить до чоловіка, і що чоловік живим зостається. 25Про що ж тепер вмирати нам? Та ж пожере нас оце величезне поломя. Коли нам довше доведеться слухати голос Іоуа, Бога нашого, так помремо. 26Хто ж бо, мавши тіло, чув голос Божий, що говорить із поломя, як ми тепер чули, та й живим зістався? 27Приступи ти і вислухай все, що Іоуо, Бог наш, казати буде; а ти перекажеш нам усе, що промовить до тебе Іоуо, Бог наш, і вислухаємо тебе й будемо сповняти. 28І почув Іоуо голос слів ваших, як ви промовляли до мене, і рече: Чув я голос слів народу сього, що промовляли до тебе: Усе добре, що вони казали. 29Нехай би тільки було в їх таке серце, щоб вони боялись мене і держали заповіді мої по всі дні, щоб добре було їм і синам їх во віки. 30Йди промов до них: Верніться у намети свої. 31Сам же ти стій ту, коло мене, і казати му тобі про всі заповіді і встанови й присуди, що мусиш навчити їх, щоб вони сповняли їх на землі, що даю в державу їм. 32Оце ж пильнуйте, щоб ви сповняли їх, як заповідав вам Іоуо, Бог ваш; не відступайте ні праворуч ні ліворуч. 33Мусите ви ходити тією самою дорогою, що заповідав вам Іоуо, Бог ваш, щоб зістались між живими і щоб добре вам було на св'іті, та щоб довго жили ви у землі, що будете мати її.

6І се заповіді, встанови й присуди, що Іоуо, Бог ваш, заповідав навчити вас, щоб ви сповняли їх у землі, куди йдете, щоб заняти її; 2Щоб ти боявся Іоуа, Бога твого, по всі дні живота твого, додержував усі встанови й заповіді його, що заповідаю тобі, ти сам і сини твої і внуки твої, щоб довго жити вам на св'іті. 3Слухай же, Ізраїлю, і пильнуй, сповняючи їх, щоб добре тобі було на св'іті, та щоб велими ви розмножились у землі, що тече молоком та медом, як тобі заповідав Іоуо, Бог батьків твоїх. 4Слухай, Ізраїлю: Іоуо,

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

Бог наш, єдиний Іоуо! 5І мусиш любити Господа, Бога твого, всім серцем твоїм і всією душею твоєю і всією силою твоєю. 6І слова сї, що я заповідаю тобі сьогодні, мусять бути в серці твому. 7І будеш ти наказувати про їх синам твоїм і промовляти до серця їх, седючи в домівці твоїй, і йдучи в дорозі і лягаючи і встаючи. 8І привязувати меш їх на руку собі, і будуть вони начільником між очима в тебе; 9І написувати меш їх на одвірках домівки твоєї і на брамах твоїх. 10І як приведе тебе Іоуо, Бог твій, у землю, що про неї клявся батькам твоїм, Авраамові, Ізаакові й Яковові, що дасть тобі: великі й гарні міста, що ти не будував їх, 11І доми, повні всякого добра, що не ти ним сповняв їх, і повитісунані з каменя колодязі, що ти не тесав їх, виноградники й сади, що ти не насаджував їх, і будеш ти до сита житись: 12То остерегайся, щоб не забув про Іоуа, що вивів тебе з Єгипту, із дому неволі. 13Іоуа, Бога твого, будеш боятись і йому служити, і його імям будеш клястись. 14Не будете ви ходити за іншими богами, за богами народів, що навкруги вас; 15Бо Іоуо, Бог ваш, серед вас, ревнивий Бог: щоб не запалав на тебе гнівом Іоуо, Бог твій, і не вигубив тебе з лица землі сїєї. 16Не спокушуйте Іоуа, Бога вашого, як спокушували його коло Масси. 17Мусите пильно сповняти заповіді Іоуа, Бога вашого, і свідчення його й установи його, що заповідав тобі, 18І будеш чинити по правді перед очима в Іоуа, щоб було тобі добре на світі, та щоб ти увійшов та й заняв плодівиту землю, що про неї клявся Іоуо батькам твоїм, 19Прогаваючи перед тобою всіх ворогів твоїх, так як промовив Іоуо. 20Як же колись поспитає в тебе син твій: Що воно сї свідчення і встанови й присуди, що Іоуо, Бог ваш, заповідав вам? 21То казати меш синові твому: Невільниками були ми у Фараона в Єгипті, та вивів нас Іоуо із Єгипту потужною рукою. 22І явив Іоуо великі й погібельні знаки й чудеса над Єгиптом і Фараоном і над усім домом його перед очима нашими; 23А нас випровадив звідтам, щоб нас привести сюди, і дати нам у наслідде землю, що про неї клявся

батькам нашим. 24І заповів нам Іоуо сповняти всі ці встанови, щоб ми боялись Іоуа, Бога нашого, нам на добро по всякий час, щоб нас держав при життю, як воно й тепер єсть. 25І буде се праведність наша, як сповняти мемо всі ці заповіді перед Іоуом, Богом нашим, так як він заповідав.

7Як приведе тебе Іоуо, Бог твій, у землю, що йдеш заняти її, так перед тобою виганяти ме Господь многі народи: Гетіїв і Гиргазіїв і Аморіїв і Канааніїв і Перезіїв і Геветіїв і Євузіїв, сім народів лічбою більших і потужніших за тебе, 2І як віддасть їх тобі Іоуо, Бог твій, на поталу, так мусиш їх обречи; не чинити меш з ними умови і не мати меш милосердя над ними. 3І не будеш своячитись з ними: не даси дочку твою за сина його, а дочки його не брати меш за сина свого; 4Бо вони відхилять синів твоїх від мене, щоб вони іншим богам служили; і запалав би гнів Іоуа на вас, і швидко вигубив би він тебе. 5Та ось що маєте чинити з ними: жертівники їх зруйнуєте, стовпи їх полomite, сьвяті гаї їх зрубаєте а тесані постаті їх огнем спалите. 6Бо ти наряд сьвятий у Іоуа, Бога твого; тебе вибрав Іоуо, Бог твій, щоб ти був народом насліддя зміж усіх народів, що на землі. 7Не за те прихилився до вас Іоуо і вибрав вас, що була велика лічба вас, бо ви були найменшим із усіх народів, **8**А через те вивів вас Іоуо рукою потужною й визволив вас із дому неволі, із рук Фараона, царя Єгипецького, що вас любив і справдив клятву, якою клявся батькам вашим. 9Знай же, що Іоуо, Бог твій, єсть Бог, вірний Бог, що додержує по тисячні роди завіт і ласку для тих, що люблять його і додержують заповіді його, 10А тим, що ненавидять його, відплатить перед лицем їх на погібіль їм: не надумується він про ненавидника свого; перед лицем його відплатить йому. 11Оце ж пильнуй заповідей і встанов і присудів, що заповідаю сьогодні тобі, щоб сповняв їх. 12І станеться: коли будете слухати присуди сї і додержувати їх, додержить тобі Іоуо завіт і ласку, якою клявся батькам твоїм; 13І любити і благословити ме тебе,

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

і намножить тебе: він благословити ме плід лона твого і плід землі твоєї, зерно твоє і вино твоє і олію твою і те, що вродить корова твоя, і приріст овець твоїх, у землі, що дати її тобі клявся батькам твоїм. 14 Будеш благословен перед усіма народами; не буде неплодного чи неплодної нї в тебе, нї в скотини твоєї. 15 І відхилить Іоуо усяку недугу від тебе; і не допустить він жадної лихої зарази Єгипецької, що знаєш їх, а нашле її на всіх ненавидників твоїх. 16 І звоюєш усіх народів, що Іоуо, Бог твій, оддасть тобі. Очи твої нехай не милують їх, і не служити меш богам їх; бо се було б сїткою для тебе. 17 Коли ти скажеш в серцю своїм: Сї народи лічбою більші за мене; як же мені вигубити їх? 18 Не бійся їх! Спогадай тільки, що зробив Іоуо, Бог твій, з Фараоном і з усіма Єгиптянами. 19 Великі спокушання, що бачили очі твої, ознаки і чудеса й потужну руку й простягнуту правицю, що ними Іоуо, Бог твій, тебе вивів. Те ж саме зробить Іоуо, Бог твій, з усіма народами, що їх боїшся; 20 Надто ж іще пішле Іоуо, Бог твій, і шершенів між них, поки не погинуть ті, що позоставались поховавшись перед тобою. 21 Не лякайся перед ними! Бо Іоуо, Бог ваш, між вами, великий і страшний Бог. 22 І прожене Іоуо, Бог твій, народи сї, одного за другим перед тобою; не можна тобі знищити їх разом, а то намножилось би проти тебе польового звіра. 23 І віддасть їх тобі Іоуо, Бог твій, і пустить на них великий пострах і замішанне, аж поки не погинуть. 24 І віддасть він в руки тобі царів їх, і знівечиш їх імена спід небес. Ніхто не устоїть проти тебе, поки не знищиш їх. 25 Тисячі постаті богів їх попалиш огнем; не поривати меш очей на срібло і золото в них і не брати меш собі, щоб не попасти тобі в сїтку; бо се гидота перед Іоуом, Богом твоїм; 26 І не вносити меш гидоти в дім твій, щоб не статись як і воно проклятим; мерзитись мусиш ним і ненавидіти його, бо прокляте воно.

8 Всі заповіді, що заповідаю тобі сьогодні, будете додержувати сповняючи їх, щоб були живі і множились і прийшли в

землю, що про неї клявся Іоуо батькам вашим. 2 І мусиш памятати всі дороги, що ними водив тебе Іоуо, Бог твій, усі сорок років, по степу, щоб впокорити тебе, щоб випробовувати тебе, щоб довідатись, що в тебе в серці, чи додержувати меш заповіді його, чи нї. 3 І впокорював тебе, і морив тебе голодом; і годував тебе манною, що не знав її, і не знали батьки твої, щоб ти довідався, що не хлібом тільки живе людина, а всім, що промовляють уста Іоуа, і тим живе людина. 4 Одїж твоя не розлетїлась на тобі і ноги твої не попухли за сорок років. 5 І мусиш знати в серці твому, що Іоуо, Бог твій, карав тебе, як чоловік карає сина свого. 6 Тим же то мусиш додержувати заповіді Іоуа, Бога твого, ходити дорогами його і боятись його. 7 Бо Іоуо, Бог твій, уводить тебе в гарну землю, у землю водяних потоків, криниць і озер, що пробиваються по долинах і по горах; 8 У землю пшениці і ячменю і винограду й смоківниць і гранатової деревини; в землю оливного дерева, багатого на оливу і в землю медом багату, 9 В землю, де ти не в нужді їсти меш хліб і де нічого не бракувати ме тобі; в землю, де камінне желїзне, і де в горах можна тобі викопувати мідь. 10 Щоб попоївши ти до сита, прославляв ти Іоуа, Бога твого, за добру землю, що дав тобі. 11 Бережись, щоб не забувати тобі про Іоуа, Бога твого, як не додержувати меш заповіді його і присуди його і установи його, що їх заповідаю тобі сьогодні! 12 Щоб, як їсти меш і будеш ситий, і побудуєш гарні домівки і розгосподаруєшся в них, 13 І намножитья буйна і дрібна скотина в тебе, і стане в тебе багацько срібла й золота, і буде множитись все, що є в тебе, 14 Щоб не неслоь у гору серце твоє і ти не забув Іоуа, Бога твого, що вивів тебе з Єгипецької землі, з дому неволї; 15 Що водив тебе величезним і страшеним степом, де пекельні гадюки-сарафи і шкорпіони, і суш безводна, та що точив тобі води з кременистої скелі; 16 Годував тебе в степу манною, що її не знали батьки твої, про те, щоб упокорити тебе, і про те, щоб випробувати тебе, щоб добро чинити тобі в будучинї твоїй, 17 І щоб ти не казав в серці

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

свому: Сила моя й потуга руки моєї здобули мені сі маєтки! 18А мусиш пам'ятати про Іоуа, Бога твого, що він дає тобі силу здобувати маєтки; щоб він додержав завіт свій, котрим він клявся батькам твоїм, як се нині сталося. 19І станеться, коли ти забудеш про Іоуа, Бога твого, та підеш за іншими богами, і станеш служити їм і поклонятись перед ними, то я сьвідчусь перед вами сьогодні, що певно ви погинете; 20Так само, як ті народи, що губить їх Іоуо поперед вами, так і ви згинете за те, що не слухаєте голосу Іоуа, Бога вашого.

9Слухай, Ізраїлю! Ти сьогодні переходиш через Йордань, щоб увійти й запанувати над народами, що більші й потужніші за тебе, і зайняти міста великі й утверджені під саме небо, 2Над народом великим і високорослим, над синами Енакіїв, що знаєш їх і чув про них: Хто встоїть проти синів Енака? 3Знай же, що Іоуо, Бог твій, іде поперед тебе як огонь пожераючий; він сам їх вигубить і сам їх нахилить перед тобою; і ти проженеш їх і знищиш їх чим скорше, так як тобі казав Іоуо. 4Як випре їх Іоуо Бог твій, перед тобою, не мовляй: За праведність мою привів мене Іоуо, Бог мій, опанувати сю землю, і за беззаконство сих народів Іоуо вигубив їх передо мною. 5Не за праведність твою і не за правоту серця твого ти увиходиш сюди, щоб зайняти землю їх, а за беззаконність сих народів Іоуо, Бог твій, проганяє їх перед тобою та щоб справдити слово, що ним клявся Іоуо батькам твоїм, Авраамові, Ізаакові і Яковові. 6Так знай же, що Іоуо, Бог твій, дає тобі сю гарну землю на оселю не за твою праведність; бо запеклий ти народ. 7Пам'ятай, не забувай, як прогнівлив еси Іоуа, Бога твого, в степу! З того дня, як вийшов еси з Єгипту, аж до вашого приходу на се врочище, ви упираєтесь проти Іоуа. 8І під Горобом прогнівили ви Іоуа; і розлютився Іоуо на вас так, що хотів був вигубити вас. 9Як вийшов я на гору, щоб прийняти камяні таблиці, таблиці завіту, що вчинив його Іоуо із вами, то пробував я на горі сорок день і сорок ночей, хліба не їв я і води не пив, 10І дав мені Іоуо дві

камяні таблиці, писані пальцем Божим; а на їх були написані всі ті слова, якими розмовляв з вами Іоуо на горі ізсеред поломя, в день соборний. 11Тоді, як скінчилося сорок днів і сорок ночей, дав Іоуо мені дві камяні таблиці, таблиці завіту. 12І рече до мене Іоуо: Устань, спустись чим скорше звідсі! Бо нарід твій, що вивів еси з Єгипту, зледачів, швидко вони покинули дорогу, що я заповідав їм, зробили собі вилиту постать. 13І промовив до мене Іоуо: Бачив я нарід сей, та ось він упертий нарід. 14Іди від мене геть, я вигублю їх і зітру імя їх спід небес, і зроблю тебе людом більшим і потужнішим за них. 15І я повернувся та й спустивсь із гори, а гора палала поломем, і на обох руках в мене дві камяні завітні таблиці. 16І глянув я, та й бачу, ви согрешили проти Іоуа, Бога вашого; ви зробили собі вилитого бичка; швидко ви звернули з дороги, що її заповідав вам Іоуо. 17І захопив я обидві таблиці, та й кинув їх обома руками моїми і розбив їх перед очима вашими. 18І припав я до землі перед Іоуом сорок день і сорок ночей, як перше, хліба не ївши й води не пивши, за всі гріхи ваші, якими ви согрешили, витворюючи ледаче перед очима Іоуа, чим ви дразнили його. 19Бо лякався я гніва і лютої, якою закипів Іоуо на вас, так що хотів погубити вас. Та послухав Іоуо мене й сим разом. 20І на Арона вельми гнівався Іоуо, так що хотів був згубити його, та благав я тоді й за Арона. 21А бичка, гріх ваш, що ви зробили, взяв я і спалив його огнем, і розбивши в грудки, розмовів їх аж порохом стали: і викинув я сей порох до потоку, що із гори збігав. 22Так само розгнівили ви Іоуа при Табері й при Массі і при Киброт-Гаттааві. 23І як вас послав Іоуо із Кадес-Барне кажучи: Ідіть в гори і займіть землю, що я дав вам, так встали ви проти слова Іоуа, Бога вашого, і не поняли віри йому і не послухали голосу його. 24Противились Іоуові з того дня, від коли я зазнав вас. 25І припав я ниць перед Іоуом, благав я сорок день і сорок ночей на колінках; казав бо Іоуо, що хоче погубити вас. 26І моливсь я перед Іоуом словами: Добродію мій, Господе Іоуе! Не побивай

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

люду твого й насліддя твого, що визволив еси їх потугою твоєю, що вивів їх сильною рукою з Єгипту. 27Спогадай слугів твоїх, Авраама, Ізаака й Якова; не вважай на закаменіле серце люду сього, на беззаконня його й на гріх його; 28Щоб в землі, що з неї вивів еси нас, не сказали: Іоуо не здолів провести їх у землю, що про неї казав їм; і зненавидів тому й вивів їх, щоб погибли смертю у степу. 29Все ж бо такі вони люди і наслідде твоє, що ти вивів твоєю великою потугою і простягнутою рукою.

10Того самого часу промовив до мене Іоуо: Витеси собі дві камяні таблиці, такі як перші, і вийди на гору до мене, та зроби собі скриню із дерева. 2І я напишу на таблицях слова, що були на перших таблицях, що розбив еси, і положи їх у скриню. 3І зробив я скриню із дерева акацієвого, та й витесав дві камяні таблиці, такі як перші, і вийшов на гору з двома таблицями в руках. 4І написав він на таблицях слова такі як перші, десять слів, що промовив Іоуо на горі до вас із поломя в день соборний; і дав їх мені Іоуо. 5І повернувся я та й спустивсь із гори. І поклав таблиці в скриню, що зробив; і лежать вони там, як заповідав мені Іоуо. 6І рушили сини Ізрайлеві від Беерот-Бне-Якану до Мозери. Там умер Арон і там поховано його, і намість його став сьвященником Елеазар, син його. 7Звідтіля пійшли вони до Гудгода, а від Гудгода у Йотбату країну, де багачько водяних бурчаків. 8Того самого часу одділив Іоуо покоління Левієве, щоб носили скриню Іоуа завіту, щоб стояли перед Іоуом, йому служили і благословляли імям його, по сей день. 9Через те в Левія нема ні паю, ні насліддя між його браттею; сам Іоуо його наслідде, як сказав йому Іоуо, Бог твій. 10А я пробував на горі, як у перші дні, сорок день і сорок ночей, і послухав мене Іоуо і сим разом; Іоуо не схотів тебе знівечити. 11І промовив до мене Іоуо: Устань, та йди, веди перед сього народу, щоб увійшли та заняли землю, що я клявся батькам їх дати їм. 12Тепер же, Ізраїлю, чого вимагає в тебе Іоуо, Бог твій, як не того, щоб

ти боявся Іоуа, Бога твого, ходив усіма дорогами його, і любив його і служив Іоуові, Богу твому, всім серцем твоїм і всією душею твоєю, 13Додержуючи заповіді Іоуа й установи його, що їх сьогодні заповідаю вам, вам самим на добро? 14Поглянь, небо й небеса небес, земля і все, що на ній, все від Іоуа, Бога твого, і все його. 15Та до батьків твоїх прихилився Іоуо, і полюбив їх, і вибрав вас, їх насінне з усіх народів, як се й бачимо. 16Обрізуйте ж крайне тіло ваших сердець та й нехай не буде більше задубеніла шия ваша! 17Бо Іоуо, Бог ваш, се Бог над богами і пан над панам великий, потужний і страшний Бог, що не вважає на лице чоловіка і не бере дарунків; 18Він дає сиротині і вдовиці, і милує приходня даючи йому хліб і одіж. 19Любіть же й ви приходня; бо самі ви були приходнями в Єгипецькій землі. 20Іоуа, Бога твого, мусиш боятись, йому служити меш і його держати мешся і його імям клясти мешся. 21Він слава твоя, і Бог твій, що сотворив про тебе сі великі і страшні речі, що бачили їх очи твої. 22Дваццятєро душ спустились батьки твої в Єгипет; а тепер Іоуо, Бог твій, намножив тебе, як зорі небесні.

11Люби ж Іоуа, Бога твого, і сповняй повеління його і встанови його і присуди його і заповіді його, по всі дні. 2І признайте сьогодні, - бо розмовляю не з дітьми вашими, що не знають і не бачили, - кари від Іоуа, Бога вашого, славу його, потужну руку його і простягнуту правицю, 3І знаки його і діла його, що сотворив їх в Єгипті над Фараоном, царем Єгипецьким, і над усією його землею; 4І що він сотворив над військовою потугою Єгипецькою, над кіньми їх і над колесницями їх; як затопив їх водами Червоного моря, коли вони гнались за вами; і погубив їх Іоуо по сей день; 5І що він вчинив про вас у степу, аж покіль ви прийшли до сього врочища; 6Та що він зробив з Датаном та з Абирамом, синами Єліаба, Рубененка: як земля роззявила челюсті свої та й проковтнула їх посеред синів всього Ізраїля з їх домівками, з їх наметами і з усім статком, який був вкупі з

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

ними. 7Очі бо ваші бачили всі великі діла Іоуа, що сотворив їх. 8Сповняйте ж усі заповіді, що сьогодні заповідаю вам, щоб ви будучи потужними прийшли та заняли землю, куди переходите, щоб заняти її; 9І щоб ви продовжили вік свій у землі, що Іоуо клявся батькам вашим, дати їм і насінню їх, землю, що тече молоком та медом. 10Земля бо, куди прийдеш, щоб заняти її, не така, як земля Єгипецька, з котрої ви вийшли, де ти сїяв пашню та й поливав її, як городину, ворячаючи черпала ногами. 11Земля, що йдеш до неї заняти її, се земля з горами й долинами, напуває її вода дощів небесних: 12Се земля, про котру дбає сам Іоуо, Бог твій; очі Іоуа, Бога твого, пильнують її від початку року та й до кінця року. 13І станеться, як слухати мете пильно повеління мої, що вам сьогодні заповідаю, любити Іоуа Бога вашого і служити йому всім серцем вашим і всією душею вашою, 14Так давати му дощ землі вашій свого часу, ранішні і пізні дощі; так щоб ти зібрав пашню твою і виноград твій і олію твою; 15І дам я про скотину твою пашу на полях твоїх, і будеш живитись і будеш ситий. 16Остерігайтесь, щоб не звело вас серце ваше, і щоб ви, звернувши з дороги, не служили іншим богам і не поклонялись перед ними, 17Та щоб не запалав на вас гнів Іоуа і він не замкнув небеса; тоді бо не буде дощу і земля не дасть врожаю, і ви швидко щезли б із землі, що дає вам Іоуо. 18Сі слова мої вложіть у серце ваше і в душу вашу, і прив'яжіть їх як знаки на руку вашу, і нехай будуть вони начальниками між очима вашими; 19І навчайте їх синів ваших, промовляючи їх, як сидиш у домівці твоїй, і коли йдеш дорогою твоєю, лягаючи, і встаючи; 20І напишуй їх на одвірках у домівки твоєї і на брамах твоїх, 21Щоб у землі, що Іоуо клявся дати їм, множились дні ваші і дні дітей ваших, як дні небесні над землею. 22Бо, як будете пильно сповняти всі заповіді сі, що вам заповідаю чинити, як будете любити Іоуа, Бога вашого, ходити всіма дорогами його і прихилитись до його, 23То Іоуо прожене перед вами всі ті народи; і ви запануєте над

народами, що більші й потужніші за вас. 24Всяка країна, на яку ступить ваша стопа, буде ваша; від степу і від гір Либанських, від ріки, ріки Евфрату та аж до західного моря, все те буде ваше займище. 25Ніхто не встоїть перед вами; страх і жах перед вами наśle Іоуо, Бог ваш, на всю землю, на яку ви поступите, як обіцяно вам. 26Ось, я кладу сьогодні перед вами благословенне і прокляття: 27Благословенне, як будете слухати заповідей Іоуа, Бога вашого, що заповідаю вам їх сьогодні, 28Прокляття, як не будете слухати заповідей Іоуа, Бога вашого, та й позвертаєте з дороги, що вам сьогодні заповідаю, та будете ходити за іншими богами, яких не знаєте. 29І як приведе тебе Іоуо, Бог твій, у землю, куди ти йдеш, щоб заняти її, тоді принеси благословенне на Геризім горі а прокляття на Ебаль горі. 30Чи не вони ж стоять по онтім боці Йордані, за шляхом, що йде на захід сонця у землі Канааніїв, що живуть на поділлі, проти Гілгаля, коло дубрави Море? 31Бо вам треба перейти через Йордань, щоб увійти і заняти землю, що Іоуо, Бог ваш, дає вам; і ви займете її і осядете на їй. 32Оце ж старайтесь сповняти всі встанови і закони, що викладаю перед вами сьогодні.

12Ось встанови і закони, що мусите пильнувати, щоб сповняти їх в землі, котру дав тобі Іоуо, Бог батьків твоїх, щоб вона була твоя по всі дні, як довго жити мете на сій землі. 2Мусите ви зовсім знївечити всі місця ті, де народи, що проженете їх, богам своїм служили: по високих горах, на могилах і під всякою зеленою деревиною; 3Поруйнуйте жертівники їх, і порозбивайте стовпи їх, і вогнем повипалюйте гаї їх, і порубайте тесані постаті богів їх; та й імена їх знївечіте із місць тих. 4Не будете чинити такого Іоуові у Богу вашому; 5А пійдете на те місце, що вибере Іоуо, Бог ваш, з усіх ваших поколінь, щоб там поставити імя своє, і там пробувати; і будеш туди вчашати. 6І туди будете приносити всепалення ваші і заколювані жертви ваші і десятини ваші, і жертву приношення рук ваших, і обітниці ваші і добровільні жертви ваші, і перваки

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

вашої скотини буйної й дрібної; 7І будете там їсти перед Іоуом, Богом вашим, і радіти усім, що робити мете руками вашими, ви самі й доми ваші, чим Іоуо, Бог твій, поблагословить тебе. 8Не годиться вам робити всього, як тепер ту робите, що кому здається правим перед очима його; 9Бо ви ще не прийшли до впокою і до насліддя, що дасть тобі Іоуо, Бог твій. 10Коли ж перейдете ви за Йордань, та й осядетесь у землі, що дає вам в наслідде Іоуо, Бог ваш, і як він дасть вам упокій від усіх ворогів ваших і станете безпечно жити, 11Тоді ось як має бути: на те врочище, що вибере Іоуо, Бог ваш, щоб там съвятилось імя його, туди приносити мете все, що заповідаю вам: ваші всепалення й ваші жертви заколювані, ваші десятини й жертви приношення рук ваших, і все вибране після обітниць ваших, що будете шлюбувати Іоуові. 12І будете веселитись перед Іоуом, Богом вашим, самі ви й сини ваші й дочки ваші, й слуги ваші й служки ваші, і Левіт, що жиє в оселях ваших; нема бо в його з вами паю і насліддя. 13Стережись приносити всепалення твоє на всякому місці, де яке побачиш; 14Ні, на тому місці, що вибрав собі Іоуо в одному із твоїх поколінь, там годиться тобі приносити всепалення твої, і там чинити мусиш все, про що заповідаю тобі. 15Однако ж, по всякому бажанню душі твоєї, можна тобі заколювати й їсти м'ясиво в усіх оселях твоїх по благословенню Іоуа, Бога твого, що дасть тобі: Нечистому й чистому можна їсти м'ясиво таке, як від сарні і від оленя. 16Тільки ж крові їх їсти не можна; на землю мусять її виливати, як воду. 17Не можна тобі їсти в оселі твоїй десятин зерна твого, і вина твого, і олії твоєї, і перваків з буйної і дрібної скотини твоєї, і жадних обітниць твоїх, що обіцяєш їх, ні добровільних дарів, ні жертви приношення рук твоїх; 18Ні; перед Іоуом, Богом твоїм, на тому місці, що вибере Іоуо, Бог твій, мусиш їсти їх, сам ти і син твій і дочка твоя, і наймит твій і наймичка твоя, і Левіт, що в місці оселі твоєї; і радіти меш перед Іоуом, Богом твоїм, всяким ділом рук твоїх. 19Остерегайся покинути Левита, покіль життя твого на

землі твоїй. 20Коли Іоуо, Бог твій, розширить границі твої, як він промовляв до тебе, і ти скажеш: Хочу їсти м'ясива тому, що м'ясива тобі забажалося, можна буде тобі їсти м'ясиво. 21Коли далеко від тебе те місце, що Іоуо, Бог твій, вибере, щоб там поставити імя своє, так можна тобі заколювати з буйної і дрібної скотини, що дав тобі Іоуо, як я заповідав тобі, і їсти меш в оселі твоїй, як душа твоя забажає. 22Можна тобі їсти його, як їси сарню та оленя: і нечистому і чистому можна їсти його. 23Тільки пильнуй, щоб не їсти крові, кров бо, се душа; то й не годиться тобі їсти душу з тілом. 24Не будеш їсти її; мусиш виливати її на землю, як воду. 25Не їсти меш її, про те щоб добре було тобі і дітям твоїм по тобі; бо чинити меш те, що добре перед очима в Іоуа. 26Однак ж присьвяти твої, які в тебе будуть й обітниці твої, возьмеш їх і прийдеш до того місця, що Іоуо вибере його; 27І принесеш всепалення твої, м'ясиво й кров, на жертівнику Іоуа, Бога твого; і кров заколених жертв твоїх буде вилита на жертівник Іоуа, Бога твого, а м'ясиво можна їсти тобі. 28Пильнуй і сповняй всі слова мої, що тобі заповідаю, щоб по віки було добре тобі й дітям твоїм по тобі за те, що чинити меш все, що добре і праве перед очима Іоуа, Бога твого. 29Як Іоуо, Бог твій, прожене перед тобою ті народи, що до них ідеш, щоб їх прогнати, і ти проженеш їх і осядешся в землі їх, 30То бережись, щоб не заплутався за ними, після того, як будуть вони знівечені, та щоб не почав ти шукати богів їх, питаючи: Як служили сі народи богам своїм? Чинити му і я так! 31Не будеш чинити таке Іоуові, Богу твому; бо все, що гидота перед Іоуом, ненавидна йому, те чинили вони перед богами своїми; бо навіть синів своїх і дочок своїх палили вони на огні догоджуючи богам своїм. 32Усе, що заповідаю вам старайтеся сповняти; нічого не причиниш, і нічого не уймеш.

13Коли між вами з'явиться пророк або сновидець, і покаже тобі ознаку або чудо, 2І справдиться ознака або чудо, про котре він казав тобі, говорючи:

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

Ходімо слідом за іншими богами, що їх ти досі не знав, та будемо служити їм; 3То не будеш слухати того пророка або сновидця; бо Іоуо, Бог ваш, спокушує вас, щоб довідатись, чи справді ви любите Іоуа, Бога вашого, всім серцем вашим і всією душею вашою. 4За Іоуом, Богом вашим, будете слідом ходити і його боятись; і будете ви додержувати заповіді його і слухати голосу його і служити йому і до його вірно прихилитись. 5І мусите вбити сього пророка або сновидця; бо він проповідував відступництво від Іоуа, Бога вашого, що вивів вас із Єгипецької землі, і визволив тебе із невольницького дому; хотів він звести тебе з дороги, якою йти заповідав тобі Іоуо, Бог твій. Сим робом викорените зло зміж вас. 6Коли брат твій, син матері твоєї, або син твій, чи дочка твоя, чи жона серця твого, чи приятель твій, любий як душа твоя, та буде підмовляти тебе тайкома, говорячи: Нумо, будем служити іншим богам, яких не знав ти, ні ти, ні батьки твої, 7Богам народів, що навкруги вас, близько до тебе, чи далеко від тебе, від одного кінця землі до другого кінця землі, 8То не приставай на волю його і не слухай його; і нехай не знайде він ласки в очах твоїх, і не змилюється до його, і не сховаєш його; 9Ні! ти повинен вбити його. Рука твоя буде перва на страту його, а потім рука всього люду, 10І побеш його каміннем, щоб погиб. Він бо хотів відвернути тебе від Іоуа, Бога твого, що вивів тебе з Єгипту, із дому неволі. 11І ввесь Ізраїль мусить слухати і боятись, щоб не було більше такого злочину серед вас. 12Коли в якому місті, що дав тобі на оселю Іоуо, Бог твій, доведеться тобі почути таке: 13Появились люди, сини Беліяла, між вами і підмовили жителів міста вашого, говорячи: Нумо, будем служити богам іншим, яких не знали ви, 14То мушиш докладно розвідати і дослідити допитом; якже сьому правда, і річ зовсім певна, що вчинено огидну гидоту серед вас, 15То побеш гострим мечем жителів міста того, і обречеш його і все, що в йому, і скотину їх гострим мечем. 16І всю здобич поносите ви на оболонні їх, і

місто і всю здобич, усе до крихти, спалите вогнем перед Іоуом, Богом твоїм. І буде воно на віки руїною і вже більше не буде збудоване. 17І ніщо обречене не зістанеться в руці твоїй, щоб Іоуо усмирих ярість гніва свого, і явив тобі милосердя своє, і змилюсь над тобою і намножив тебе, як клявся батькам твоїм, 18Коли послухаєш голосу Іоуа, Бога твого, і сповняти меш всі заповіді його, що сьогодні заповідаю тобі, щоб ти чинив усе, що праве перед очима Іоуа, Бога твого.

14Ви діти Іоуа, Бога вашого; за мерцем не робити мете нарізок і не будете стригти бров ваших: **2**Ти бо люд святий у Іоуа, Бога твого; і вибрав він тебе, щоб ти був людом насліддя із усіх народів, які на лиці земному. 3Не їсти меш нічого гидкого. 4Ось яку скотину можна вам їсти: воли, вівці й кози, 5Оленя й ланю і буйвола і сарню і зубра і дику козу і дику вівцю, 6І всяку скотину, що має ратиці, і то зовсім розчіплені ратиці, і що ремигає між скотиною. 7Тільки ось яких не можна вам їсти зміж ремигаючих і з таких, що мають розчіплені ратиці: верблюда й зайця і крілика; бо вони ремигають, та не мають розділених ратиць: будуть вони нечисті про вас; 8І безрогу; бо хоч має вона розчіплені ратиці, та не ремигає: буде вона нечиста про вас. Мясива їх не їсти мете і до трупу їх не доторкати метесь. 9Ось яких можна вам їсти із усього, що в воді: все, що має сплави і луски, можна вам їсти; 10А всього, в чого нема сплавів і луски, ви не їсти мете; буде воно нечисте про вас. 11Всяку чисту птицю можна вам їсти. 12Та ось яких зміж неї не можна вам їсти: орла і перебийнога і морського орла, 13І сокола і лунака і коршуна всякої породи, 14І всякого вороння, 15І струся самця і самиці і морської чайки і всякого яструба, 16І пугача й ібиса й лебедя, 17І пеликана й сипа й рибалки, 18І бузька і чаплі всякої породи, і вудвода і нетопира; 19І всяка крилата гадина нечиста про вас буде; не їсти мете її. 20Всяку чисту птицю можна вам їсти. 21Не їсти мете трупу; приходньові, що в оселі твоїй, можеш дати, щоб їв

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

його, або продавати меш чужоземцеві; ти бо єси люд святий у Іоуа, Бога твого. Не варити меш козеняти в молоці матері його, 22Давати меш вірно десятину з усього доходу посіву твого, що в полі виросте, рік в рік. 23І їсти меш перед Іоуом, Богом твоїм, на місці, що вибере він, щоб там святилось імя його, десятину зерна твого, вина твого і олії твоєї, і перваки твоєї буйної й дрібної скотини, щоб ти навчавсь поки життя боятись Іоуа, Бога твого. 24А коли дорога буде далека для тебе, так що не зможеш туди нести його, тому що далеко до того місця, що Іоуо, Бог твій, вибере, щоб там поставити імя своє, коли благословить тебе Іоуо, Бог твій, 25Так оддай його за гроші, і завяжи гроші в себе в руці, та й іди до місця того, що вибере Іоуо, Бог твій. 26І купиш там за гроші те, чого бажає душа твоя, буйну, чи дрібну скотину, вино й напиток, і все, чого бажає душа твоя; та й їсти меш там перед Іоуом, Богом твоїм, і веселити мешся сам і дім твій. 27І Левита, що в оселі твоїй, не покинеш; нема бо в його з тобою паю і насліддя. 28А при кінці трьох років відділиш десятину з усього вроджаю твого за сей рік, та й зложи се в оселі твоїй. 29І прийде Левит, бо в його нема паю і насліддя з тобою, і зайда і сирота і вдова, що живуть у твоїй оселі, та й їсти муть вони до сита, щоб благословив тебе Іоуо, Бог твій, у всякому ділі рук твоїх, що робити меш.

15При кінці кожних сім років робити меш відпуст. 2А робити меш відпуст ось як: Кожний, хто позичив кому, подарує позичку, що дав її рукою своєю ближньому свому. Не буде напирати на ближнього свого чи на брата, бо обявлено відпуст Іоуа. 3Від чужоземця можна тобі вимагати; а те, що маєш в брата твого, те мусить відпустити йому рука твоя; 4Нехай же не буде в тебе вбогого. Бо Іоуо благословити ме тебе достатком у землі, що Іоуо, Бог твій, дає тобі в наслідде, щоб була твоя, 5Як тільки будеш пильно слухати голосу Іоуа, Бога твого, і дбати меш, щоб сповняти всі заповіді, що заповідаю тобі сьогодні. 6Бо Іоуо, Бог твій, благословив тебе, як сам обіцяв тобі; і ти

давати меш позичку на застав багацько народам, сам же ти не брати меш жадної позички на застав; і панувати меш над багацько народами, над тобою ж не панувати муть вони. 7Коли буде в тебе вбогий чоловік, хто небудь із братів твоїх, в якій оселі твоїй, у землі твоїй, що дає тобі Іоуо, Бог твій, то не будеш твердий серцем і не зачиниш руки твоєї перед бідним братом твоїм. 8Ні, ти відчиниш руку твою і даси йому на застав, скільки йому треба для недостатку його. 9Бережись, щоб не зродилась грішна думка в серці твоїм, як скажеш собі: надходить семий рік, рік відпусту! Та й станеш дивитись лихим оком на вбогого брата твого, і не даси йому нічого, і нарікати ме він на тебе перед Іоуом і буде на тобі гріх. 10Давай щиро і не сердься, як давати меш йому; бо за се благословить тебе Іоуо, Бог твій, у всякому ділі рук твоїх і в усьому, що чиниш руками твоїми. 11Вбогі бо люди ніколи не переведуться на землі; тим то я тобі й заповідаю, говорячи: Ти мусиш відчиняти руку твою для брата твого, для злиденного твого і для вбогого твого в землі твоїй. 12Коли буде проданий тобі брат твій, Єврей чи Єврейка, та прослужить шість років в тебе, так у сьомому році відпустиш їх від себе на волю. 13Тільки ж бо, як відпускати меш його від себе на волю, то не подоба тобі відпускати його з порожніми руками. 14Ти наділиш його щедро із твоєї дрібної скотини та й з току твого і з виноточила твого; чим тебе Іоуо, Бог твій, благословив, з того й даси йому. 15І памятай, що ти був рабом в Єгипецькій землі, та що Іоуо, Бог твій, визволив тебе; тому заповідаю тобі сьогодні ті речі. 16Коли ж станеться, що він до тебе скаже: Не пійду від тебе, тому може що він любить тебе і дім твій, або що добре йому в тебе жити, 17Так возьмеш ти шило та й проколеш його в ухо до дверей, і буде він до віку тобі рабом; так само зробиш і з рабинєю твоєю; 18Нехай не буде тобі тяжко випустити його на волю; бо заробляв він тобі удвоє більше як наймитова плата, сім років; і благословити ме тебе Іоуо, Бог твій, у всьому, що ти робиш. 19Усі перваки самці, що

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

зродяться тобі із дрібної скотини твоєї, присвятиш Іоуві, Богу твому. Не поставиш до роботи первака твого бугая, і не стригти меш первака з дрібної скотини твоєї. 20Перед Іоуом, Богом твоїм, їсти меш їх що року на місці, що вибере Іоуо, Бог твій, ти сам і дім твій. 21Коли ж у його та буде яка хиба, чи кульгаве, чи сьліпе воно, не приносити меш його в жертву Іоуві, Богу твому. 22В оселі твоїй їсти муть його, чистий і нечистий однаково, як ланю та оленя. 23Тільки крові його не їсти меш; на землю виллеш її як воду.

16Додержуй місяця Абива і сьвяткуй Іоуві, Богу твому; бо в ночі, в місяці Абиві, Іоуо, Бог твій, вивів тебе з Єгипту. 2Тим же то мусиш приносити жертву паскову Іоуві, Богу твому, дрібну й буйну скотину на місці, котре Іоуо вибере, щоб там сьвятилось ім'я його. 3Не їсти меш до того нічого квашеного; сім день мусиш їсти до того опрісноки, хліб злидений; - бо тельмом вийшов еси з Єгипецької землі; щоб ти, доки життя твого на сьвітї, згадував виход твій із землі Єгипецької. 4Сім день по всіх займищах твоїх не буде видко розквасу в тебе; а з мяса, що заколеш первого дня ввечорі, нічого не зостанеться до ранку. 5Не можна тобі приносити паскову жертву в одній із твоїх осель, що тобі дає Іоуо, Бог твій, 6А на місці, котре Іоуо, Бог твій, вибере, щоб там сьвятилось ім'я його, мусиш приносити паскову жертву, увечорі, як заходити ме соньце, тієї години, як виходив еси з Єгипту; 7І пекти і їсти меш її на місці, котре вибере Іоуо. А вранці встанеш та й вернешся до наметів твоїх. 8Шість день будеш їсти опрісноки; а смого дня будуть сьвяткові збори про Іоуа, Бога твого; нічого не робити меш. 9Сім тижнів будеш лічити собі; з того часу, як стануть серпом жати пашню, починай одлічувати сім тижнів. 10Тоді будеш обходити сьвято Іоуві, Богу твому, приносячи добровільні дари руки твоєї, що давати меш їх, чим благословить тебе Іоуо, Бог твій; 11І веселити мешся перед Іоуом, Богом твоїм, ти і син твій і дочка твоя, і наймит твій і наймичка твоя, і Левит, що в оселях твоїх, і приходень і сирота і

вдова, що між твоїми людьми, на місці, котре вибере Іоуо, Бог твій, щоб сьвятилось там ім'я його. 12І памятай, що був еси рабом в Єгипті і додержуй і сповняй сі встанови. 13Сьвято кучок будеш сьвяткувати сім день, як зvezеш врожай на тік і до винотоку твого. 14І будеш веселитись в те сьвято ти і син твій, і дочка твоя, і наймит твій, і наймичка твоя, і Левит, і приходень, і сирота, і вдова, що живуть в оселях твоїх. 15Сім день будеш обходити сьвято Іоуві, Богу твому, на місці, котре Іоуо вибере; бо Іоуо, Бог твій, благословити ме тебе у всякому врождаю твому, і в усякому ділі рук твоїх; тільки бувай веселий. 16Три рази до року ввесь музкий пол твій мусить являться перед Іоуом, Богом твоїм, на місці, котре він вибере; у сьвято опрісноків і в сьвято тижневе, і в сьвято кучків, і не будете показуватись з порожніми руками Іоуом: 17Кожен з дарами, по своїй спроможї, чим Іоуо, Бог твій, благословить тебе. 18Суддів і громадські голови мусиш поставити собі у всіх оселях твоїх, які дає тобі Іоуо, Бог твій, по поколіннях твоїх; а вони мають судити людей судом праведним. 19Не будеш перекручувати суду або вважати на лице і не візьмеш дарунків; бо дарунки засьліплюють очі чоловіка мудрого і перекручують слова чоловіка правдивого. 20По правді, по правді мусиш чинити, щоб жити на сьвітї і вдержати землю, що Іоуо, Бог твій, дає тобі. 21Не насаджуй ашерім* - деревину коло жертівника Іоуа, Бога твого, що зробиш собі; не став стовпів їх, бо ненавидить Іоуо, Бог твій.

17Не приноси на жертву Іоуві, Богові твому, бичка й барана, що має яку хибу, яку огидь; бо се гідота Іоуві, Богу твому. 2Коли між сусїдами твоїми, в якій оселі твоїй, що дає тобі Іоуо, Бог твій, та знайдеться чоловік чи жінка, що чинити муть погань перед очима Іоуа, Бога твого, переступаючи завіт його, 3І стануть служити иншим богам і припадати муть ниць перед ними: перед соньцем, місяцем або перед войнством небесним**, чого я не заповідав, 4А тобі про се скажуть і ти се почувеш, то мусиш добре про се

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

розвідати: і як виявиться, що се правда, і так воно є, і таку гидоту зроблено в Ізраїлі, 5Тоді мусиш вивести того чоловіка чи то жінку, що вкоїли погане діло, за твої ворота, та й побеш їх каміннем, так щоб погибли. 6По слову двох свідків мусять стратити осудженого на смерть. Неможна стратити його по слову одного свідка. 7Рука свідків нехай буде на них перша, а рука всього люду потім. Сим робом викорінювати меш зло зміж вас. 8Коли буде тобі вже надто трудно розсудити справу між кровю а кровю, між позивом а позивом, між зраненим а зраненним, який небудь спір в оселі твоїй, так встанеш і пойдеш до місця, що його вибере Іоуо, Бог твій, 9І прийдеш до святих Левитів і до судді, що буде того дня, та й розпитаєш, і вони дадуть тобі судовий вирік. 10І ти зробиш по слову, що тобі скажуть на місці тому, що вибере Іоуо, і пильнуй щоб сповнити все, як вони навчать тебе. 11Ти зробиш по слову закона, що вони навчать тебе, і по правді, що скажуть тобі; од вироку, що скажуть тобі, не відступиш ні праворуч, ні ліворуч. 12А чоловік, що чинити ме очайдушно, та не послухає святих, котрий там стоїть, щоб служити Іоуові, Богу твому, або судді, такого чоловіка стратити. Сим робом будеш викорінювати зло зміж Ізраїля. 13І весь народ мусить чути і боятись, і не чинити ме вже очайдушно. 14Як прийдеш у землю, що дає тобі Іоуо, Бог твій, і занявши її осядешся в їй та скажеш: Поставлю над собою царя, як у всіх народів, що навкруги мене: 15Так поставиш над собою царем тільки того, кого Іоуо, Бог твій, вибере; зміж браття твого вибереш царя над собою. Не можна тобі поставити над собою чужоземця, що не з твого браття. 16Тільки не буде він заводити багачко коней, і не вертати ме людей в Египет, щоб можна було заводити багачко коней; бо ж Іоуо приказав вам: Більш уже не можна вам вертатись сією дорогою. 17Так само не буде він заводити в себе багачко жіноцтва, щоб серце його не відступило. Та й срібла і золота не буде він багачко нагромаджувати в себе. 18І як сяде на царському

престолі, так мусить переписати собі сей закон в книгу із тієї, що лежить перед святих Левитами. 19І буде вона в його, і читати ме її поки життя його на світі, щоб вчивсь боятись Іоуа, Бога свого, та щоб додержував усі слова закону сього, і сповняв сі встанови; 20Щоб серце його не виносилось над браттею його, і щоб не відступав він від заповіді ні праворуч ні ліворуч, та щоб довго він жив царствуючи, він сам і сини його серед Ізраїля.

18У святих Левитів, у всьому поколінню Левієвому, не буде паю й насліддя з Ізраїлем. Живити муться жертвами всепалення Іоуа і дарами його. Самі ж насліддя не мати муть між браттем їх. 2Іоуо сам їх наслідде, як обіцяв їм. 3Та мати муть право святих ось на яку частку від людей, що приносити муть заколювану жертву, чи з буйної чи з малої скотини: Мусять вони давати святих лопатку, обидві щоки, і тельбухи. 4Первоплід з твого зерна, твого вина і твоєї олії, і першу вовну з овець твоїх мусиш дати йому; 5Його бо вибрав Іоуо, Бог твій, з усіх поколінь твоїх, щоб він стояв на службі в ім'я Іоуа, він і сини його по всі дні. 6І коли приїде Левит із якої оселі твоєї, із усього Ізраїля, де він не пробував, і приїде він по бажанню душі своєї на те місце, котре вибере Іоуо, 7І буде робити службу в ім'я Іоуа, як усе братте його, Левити, що там стоять перед Іоуом: 8То рівним паєм годувати муться вони, крім того, що мати ме за продану батьківщину свою. 9Як прийдеш у землю, що Іоуо, Бог твій, дає тобі, так не вчись робити таку гидоту, як роблять сі народи. 10Нехай не буде в тебе нікого, хто велить синові своему чи дочці своїй через огонь проходити; нікого, хто ворожбитує, або чарує, або замовляє, або віщує. 11І не буде між вами проклинателя або такого що визиває духів, або вгадує, або мерців розпитує. 12Усі бо, що се роблять, гидота про Іоуа; і за сі гидоти Іоуо, Бог твій, проганяє їх перед тобою. 13Ти ж мусиш бути звершеним перед Іоуом, Богом твоїм: 14Сі бо народи, що проженеш їх, слухають

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

чарівників та ворожбитів; тобі ж Іоуо, Бог твій, не дозволив таке чинити. 15Пророка зміж вас, із браття твого, такого як я, Іоуо, Бог твій, поставить тобі; його маєте слухати; 16Як ти благав Іоуа, Бога твого, на горі Горєб у соборний день, говорючи: Рад би я вже не чути голос Іоуа, Бога мого, і рад би вже не бачити те велике поломя, щоб не вмерти! 17Тоді сказав Іоуо до мене: Добре вони кажуть. 18Поставлю їм зміж браття їх пророка такого як ти; і вложу слова мої в уста йому, і говорити ме до них все, що прикажу йому. 19А хто не послухає слів моїх, що промовить їх пророк в імені моїм, такий чоловік відповідь мені. 20Коли ж пророк осмілиться промовляти слово в імя моє, якого я не заповідав йому казати, або промовляти ме в імя богів інших: такому пророкові смерть. 21А коли скажеш у свому серці: Як же пізнати нам слова, що не від Іоуа? 22Коли пророк в імя Іоуа промовив, а слово його не справдилось і не сталося, то се слово не від Іоуа; по своїй волі сказав його пророк; не лякайся перед ним.

19 Як вигубить Іоуо, Бог твій, народи, що землю їх дає тобі, і ти проженеш їх, та й осядешся по містах їх і по домівках їх: 2Три міста відділиш собі у землі, що Іоуо, Бог твій, дає тобі в насліддє. **3**Проведи туди дорогу, і розділи країну землі твоєї на три часті; і буде се, щоб можна було туди кожному убийцеві втікати. 4Та й ось який убийця може втічи туди і зістанеться живий: Той, хто вбив ближнього свого ненароком, без ненависті до його перше, 5От так, прикладом, як хто прийде з ближнім своїм у гай рубати дерево, та й замахне сокирою в руці, щоб зрубати дерево, а зелізо ізскочить з топоризца та й влучить ближнього, так що той вмере: то такий нехай втікає до одного із сих міст, щоб остатись живим; 6Щоб кровоместник, запалавши серцем і пустившись на здогін за убийцею, не здогнав його, коли далека дорога, та й не вбив його, хоч він не повинен вмерти, тому бо не мав до його ненависті перше. 7Тим заповідаю тобі і наказую: Три міста одділиш собі. 8А коли Іоуо, Бог твій,

розширить гряниці твої, як він клявся батькам твоїм, і дасть тобі всю землю, що батькам твоїм обіцяв дати, 9Коли старати мешся сповняти всі заповіді, що заповідаю тобі сьогодні, як будеш любити Іоуа, Бога твого, й ходити дорогами його повсячасно, так мусиш до сих трьох ще три міста добавити собі, 10Щоб не проливалась безвинна кров у землі твоїй, що Іоуо, Бог твій, дає тобі в насліддє, і щоб не було на тобі вини за кров. 11Коли ж чоловік ненавидить ближнього свого, і засяде на його і напавши вбє його, так що той вмере, і коли він утече до котрого із сих міст: 12Так пішлють туди старші із міста його і приведуть його звідтам, та й оддадуть його в руки кровоместникові на смерть. 13Очі твої нехай не щадять його; змиє безвинну кров з Ізраїля, і буде тобі добре на сьвітї. 14Не нарушай межі ближнього твого, що зробили її предки в твоєму наслідді, що мати меш в землі, котру дає тобі в державу Іоуо, Бог твій. 15Одному сьвідкові не можна ставати проти кого небудь задля якої кривди і задля якої провини і задля якого гріха, котрим той согрішить. По слову двох сьвідків або по слову трьох сьвідків буде доказана справа. 16Коли виступить сьвідок лъживий проти кого небудь, щоб сьвідчити в якому переступі, 17Так нехай стануть оба, що сваряться, перед Іоуом, перед сьвященниками й суддями, що у той час судити муть. 18А судді нехай розберуть добре; як же сьвідок сей криво сьвідчив, і лъживо говорив проти брата свого: 19Тоді зробіте з ним те, що він задумував зробити з братом своїм; сим робом викорінювати меш зло зміж людей твоїх. 20А другі почують і побачять та й не робити муть вже такого ледачого вчинку серед вас. 21Око ж твоє нехай не щадить такого: Житте за життя, око за око, зуб за зуб, рука за руку, нога за ногу!

20 Як виходиш на війну проти ворогів і бачиш коні й колесниці, і люд лічбою більший за тебе, не бійся їх; бо з тобою Іоуо, Бог твій, що вивів тебе з Египецької землі. 2Як же маєте вже ставати до бою, так нехай виступить сьвященник і промовить до люду, 3Кажучи до них: Слухай

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

Ізраїлю! Ви йдете тепер до бою з вашими ворогами; нехай не мліє ваше серце, не лякайтесь і не полохайтесь і не жахайтесь перед ними. 4 Бо Іоуо, Бог ваш, іде з вами за вас битись із ворогами вашими, щоб спасти вас. 5 А старшина говорить ме до людей: Хто збудував нову домівку та й не посвятив її, нехай іде та й вернеться в домівку свою; щоб не вмер на війні а хто іншій не посвятив її. 6 І хто насадив виноградник, та ще не користався ним, нехай іде і вернеться в домівку свою, щоб не вмер на війні, а хто інший користувався. 7 І хто засватав жінчину, та й ще не взяв її, нехай іде й вернеться в домівку свою; щоб не вмер на війні, а хто інший взяв її. 8 І промовить ще старшина до людей так: Хто лякається і мліє серцем, нехай іде й вернеться в домівку свою, щоб не хляло серце в його браття так як у його. 9 І як скінчить старшина промовляти до людей, так поставлять отамання над людьми. 10 Як наближується до міста, щоб воювати його, то предложи йому мир. 11 І як приймуть вони мир та й відчинять тобі, то весь люд його, що там буде, стане твоїм підданим і служити ме тобі. 12 А коли не схоче місто миритись з тобою, та воювати ме з тобою, так обляжеш його. 13 Як же віддасть його Іоуо, Бог твій, в руки тобі, так повбиваєш увесь музкий пол його гострим мечом. 14 Тільки жіноцтво їх та діти і скотину і все, що в місті буде, всю здобич забереш для себе; і їсти меш здобичу ворожу, що віддав тобі в руки Іоуо, Бог твій. 15 Так будеш робити з усіма містами, що дуже далеко від тебе, що не належать до міст сіх тутешніх народів. 16 В містах же сіх народів, що дає їх Іоуо, Бог твій, тобі в наслідде, не зіставиш нічого живим, що дише; 17 А мусиш прогнати їх: Гетіїв і Аморіїв, Канааніїв і Ферезіїв, Гевіїв і Євузіїв, як заповідав тобі Іоуо, Бог твій; 18 Щоб вони не навчили вас чинити усі гидоти їх, які вони чинили божищам своїм, і ви не почали грішити перед Іоуом, Богом вашим. 19 Як стояти меш облогом коло міста, довший час воюючи з ним, щоб зайняти його, то не будеш нищити дерева його сокирами, бо можеш харчуватись плодом його, і не будеш рубати їх,

бо хиба польове дерево яка людина, щоб ти облягав його? 20 Тільки деревину, про яку знаєш, що вона не для поживи, таку можна тобі нищити і рубати; і можеш робити з неї облягові бойниці проти міста, що з тобою воює, поки не піддасться.

21 Коли у землі, що Іоуо Бог твій, дає тобі в державу, та знайдуть убитого, що лежить у полі, і незнати, хто вбив його, 2 Так нехай вийдуть твої громадські мужі й судді твої і зміряють від убитого до міст, що навкруги вбитого. 3 Тоді найближче до вбитого місто, чи то громадські мужі з того міста, візьмуть ялівку, що нею ще не роблено, що не ходила ще в ярмі; 4 І приведуть громадські мужі з того міста ялівку над все текучий потік, де не орано і не сіяно ніколи, та й там переломлять шию телиці над потоком. 5 І мають приступити сьвященники, сини Левієві; їх бо Іоуо, Бог твій, вибрав служити йому і благословляти імям його, „Іоуо“, і по їх вирокі скінчиться всяка справа і всяка шкода. 6 І всі громадські мужі з того міста, що найближче до вбитого, помиють руки над ялівкою, що зломлено їй шию над потоком, 7 І промовлять такими словами: Наші руки не проливали сієї крові, і наші очі не бачили сього. 8 Прости, Іоуе, твому народові Ізраїлю, котрого визволив еси, і не полічи безвинну кров як провину народові твому Ізраїлю. І простить ся їм провинна за кров. 9 Сим робом одвернеш безвинну кров від тебе; мусиш бо чинити, що праведне перед очима Іоуа. 10 Як підеш на войну проти ворогів твоїх, і Іоуо, Бог твій, віддасть їх тобі в руки, і ти забереш їх в неволю, 11 І побачиш між бранками жінку вродливу, 12 І вона сподобається тобі і возьмеш собі її за жінку, так приведеш її в домівку твою; 13 І нехай вона остриже собі голову і обітне нігті свої, та скине із себе невільницьку одіж свою, і бувши в домівці твоїй, нехай плаче по батькові своєму і по матері своїй цілий місяць; а тоді можна тобі прийти до неї і зробитись її чоловіком, щоб вона була тобі жінкою. 14 Тільки ж, коли б вона тобі потім не вподобалась, так одпустиш її куди вона захоче, тільки не можна тобі продати її за гроші; не будеш обходитись

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

з нею насильно, тому що ти впокорив її. 15Коли будуть в чоловіка дві жінки, одна люблена, друга ненавидна, і вони породили йому синів, люблена й ненавидна, та син ненавидної вродиться перше: 16То як оддавати ме в наслідде си-нам своїм, що має, не можна буде йому обявити первенцем сина любленої перед первородним сином ненавидної; 17А первородного сина ненавидної мусить він признати, і віддасть йому дві пайки з усього, що має; він бо первенець сили його, йому належить право первородження. 18Коли в кого буде син непокірливий і бутний, що не слуха голосу батька свого і голосу матері своєї, і вони покарають його, та він не послухає їх: 19Так батько-мати вхоплять його й виведуть до громадських мужів міста свого і до воріт своєї оселі, 20І скажуть громадським мужам міста свого: Сей син наш непокірливий і бутний, і не слухає голосу нашого, гульвіса і пиячина! 21І всі люде міста його закидають його камінням, так щоб він вмер. Сим робом викорінювати меш зло зміж людей твоїх. І чути ме весь Ізраїль та й бояти меться. 22І коли на кому буде гріх смертельний, і ти вбеш його і повісиш на дереві, 23То не годиться трупові через ніч бути на дереві, а мусиш його поховати того ж таки дня; бо шибеник, се прокляттє Боже; а ти не опоганюй землі твоєї, що Іоуо, Бог твій, дає тобі в наслідде.

22Коли бачити меш вола братового чи барана, що блукає, так не покинеш їх; на всякий раз вернеш їх братові твому. 2Коли ж брат твій не близько, чи не знаєш його, так прилучиш до господарства твого, і будуть вони в тебе, покиль шукати ме брат твій; тоді вернеш йому. 3Так само зробиш з ослом його, і так само зробиш з одежею його, і так само зробиш з усім, що пропаде в брата твого, а ти знайдеш. Не можна тобі задержувати. 4Як побачиш осла братового чи вола, що впаде на дорозі, так не покинеш їх; на всякий раз мусиш допомогти йому підняти. 5Жінка нехай не з'одягається як чоловік, а чоловікові не подоба

вдягатись у жіночу одіж: се бо гидота перед Іоуом, Богом твоїм, коли хто се чинить. 6Коли трапиться тобі по дорозі пташе гніздо, на якому дереві чи на землі, з пташенятами чи з яйцями, і мати сидить на пташенятах чи на яйцях, не бери матері з маленькими. 7Мусиш коньче пустити матір, а діток можна тобі взяти собі; щоб тобі було добре і довго жив ти на сьвітї. 8Як будувати меш нову домівку, так зроби на криші ворінки,* щоб не навести крові на домівку, коли хто з неї впаде. 9Не засівати меш виноградника твого двома насіннями; щоб плід насіння, що ти посіяв, і вроджай виноградника не були, за кару, присвячені сьвятині. 10Не будеш орати волон і ослом укупі. 11Не носити меш одєжини, зробленої з двох не однаких тканин, вовняної і льняної разом. 12Кутаси мусиш поробити собі на чотирох кінцях покривала твого, що накидаєш на себе. 13Коли чоловік возьме жінку і, ввійшовши до неї, зненавидить її, 14І дасть причину, щоб люде говорили ледачі речі про неї, і роспускати ме про неї недобру славу, і казати ме: Узяв я сю жєнщину й приступив до неї та не знайшов у неї ознак дївування, 15Тоді батько дївиці і мати її винесуть ознаки дївування її в царину, до громадських мужів міста того, 16І скаже дївчин батько громадським мужам: Оддав я дочку за сього чоловіка, а він зненавидїв її. 17І се дав він причину, щоб люде говорили про неї ледачі речі, сказавши: Не знайшов я в твоєї дочки ознак дївування. Так ось вам ознаки дївування моєї дочки. І вони розгорнуть плахту перед громадськими мужами міста. 18Тоді громадські мужі міста того візьмуть чоловіка та й скарають його; 19І наложять на його сто секлів срібла пені, та й оддадуть їх батькові дївчини за те, що той пустив недобру славу про дїву Ізраїльську. І мусить вона бути жінкою йому; неможна йому одіслати її поки жити буде. 20А коли буде правда, і не знайдуть в дївиці ознак дївування, 21Тоді виведуть дївицю до входу в батькову домівку, і люде міста її побють її камінням, щоб умерла; бо вона, блудуючи в батьківському дому, зробила соромне діло в

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

Ізраїлі. Сим робом виводити меш зло зміж людей твоїх. 22Коли спіймає хто чоловіка, що лежить із мужньою жоною, так обом смерть, чоловікові, що лежав із жінкою, й жінці. Сим робом виводити меш зло зміж людей твоїх. 23Коли дівуюча дівка буде засватаною, та стріне її чоловік в місті та й лежати ме з нею, 24Так виведете обох до воріт міста сього, та й побете їх каміннем, так що помруть: дівку за те, що не кричала в місті, чоловіка за те, що він упокорив жінку свого ближнього. Сим робом виводити меш зло зміж людей твоїх. 25Коли ж у полі зустрине чоловік заручену дівку та вхопить її і леже з нею, то такий чоловік, що лежав з нею, один умре. 26А з дівкою нічого не чинити меш: нема на дівці смертного гріха; се бо така сама справа, як коли чоловік стане проти свого ближнього та й вбе його. 27Бо стрів її в полі; заручена дівка кричала, та нікому було рятувати її. 28Коли чоловік зустрине дівуючу дівку незаручену, та вхопить її і зляжеться з нею, і спіймають їх, 29Тоді чоловік, що злігся з нею, оддасть батькові дівки пятьдесят секлів срібла, і вона мусить бути йому жінкою, за те, що він упокорив її; не можна йому відослати її, поки він жити ме: 30Нікому не можна брати жінки батькової, і не можна відкривати краю одежі батькової.

23Ніхто не увійде в громаду Господню, в кого роздавлені ядра, чи то відрізане природне тіло; 2Не увійде в громаду Іоуа байструк, навіть і десятому родові його не можна бути в громаді Іоуа. 3Не увійде Амоній і Моабій у громаду Іоуа; навіть і десятому родові його не можна увійти в громаду Іоуа, по віки ні; 4Тому що вони не привитали і не зустріли вас з хлібом і водою в дорозі, як ви йшли з Єгипту, і тому що наймали проти тебе Білеама Беоренка, із Пегора в Мезопотамії, щоб він прокляв тебе. 5Та Іоуо, Бог твій, не схотів послухати Білеама, та й обернув тобі Іоуо, Бог твій, прокляття в благословенне; любив бо тебе Іоуо, Бог твій. 6Не подоба тобі шукати миру з ними і добра для них по всі часи, вічно. 7Не будеш гидувати Едомієм; він бо тобі брат. Не

будеш гидувати Єгиптієм: бо ти був приходнем в землі його. 8Діти, що в третьому роді їх народяться, можуть ввійти в громаду Іоуа. 9Коли стояти меш табором проти ворогів твоїх, так бережи себе від усього поганого. 10Коли між вами буде хто нечистий з нічного випадку якого, так мусить вийти із табору; йому не можна ввійти до табору. 11І коли настане вечір, викупається він у воді, а як зайде соньце, він увійде до табору. 12Окрім того нехай буде в тебе за табором місце, куди виходити меш. 13І лопатка буде в тебе окрім зброї, і як сідати меш, так викопаш нею ямку, і обернувшись, загорнеш свою нечистоту. 14Бо Іоуо, Бог твій, іде посеред табору твого, щоб визволяти тебе і віддати тобі в руки ворогів твоїх. Тим мусить табір бути сьвятим, щоб він та не бачив негожого між вами та й не одвернувся від вас. 15Не віддаси раба, що втік від пана до тебе, панові його. 16Жити ме в тебе, в такому місці, яке вибере в якій небудь оселі твоїй, де йому лучче; не тисни його. 17Не буде жадної блудниці із дочок Ізрайлевих і не буде жадного блудника із синів Ізрайлевих. 18Не подавати меш як обітницю плату від блудниці чи гроші за собаку в дом Іоуа, Бога твого; бо і се гідота перед Іоуом, Богом твоїм. 19Не будеш давати на чинш братові твому - ні гроша на чинш, ні харчі на чинш, і нічого на чинш, на що тільки можна наложити чинш. 20Чужоземцеві можна давати на чинш, братові ж свому не давати меш на чинш, щоб тебе благословив Іоуо, Бог твій, у всякому ділі рук твоїх на землі, що йдеш заняти її. 21Коли зробиш яку обітницю Іоуові, Богу твому, не гайся сповнити її; бо Іоуо, Бог твій, певно впамятеться в тебе, і буде тобі гріх. 22А коли занехаєш зробити обітницю, не буде гріха тобі. 23Що вимовили уста твої, те мусиш додержати й сповнити, так як по добрій волі обіцяв єси Іоуові, Богу твому, що мовляли уста твої. 24Як увійдеш у виноградник ближнього твого, можна тобі їсти ягод, скільки душа твоя забагне, до наситу, а в посудину твою не класти меш їх. 25Як прийдеш на поле ближнього твого, можна тобі рвати колоссе

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

рукою, але серпом не замахнешся на пашню ближнього твого.

24Коли возьме чоловік жінку та й ожениється з нею, вона ж не знайде милості в очах його, тим що він бачить у неї що небудь мерзенне, та й напише їй розвідний лист і, віддавши його в руки її, відпустить її; 2І коли вона вийде з його домівки і піде заміж за іншого; 3Та і другий чоловік зненавидить її і, написавши розвідний лист, оддасть їй в руки та й вишле її із своєї домівки; або коли вмере другий чоловік, що взяв її за жінку; 4Тоді не можна першому її чоловікові, що відпустив її, знов брати її за жінку після того, як вона опоганилась; бо се гидота перед Іоуом, Богом твоїм. Не будеш допускати гріх у землю, що Іоуо, Бог твій, дає тобі в наслідде. 5Коли чоловік тільки що взяв нову жінку, не годиться йти йому на війну, і не годиться накладати на його ніякого громадського відробітку; нехай зостається на волі в домівці своїй на один рік, щоб веселити жінку свою, що взяв її. 6Не годиться брати в застав жорна або жорнового каменя; такий бо життє бере в застав. 7Коли знайдеться такий чоловік, щоб украв кого зміж братів твоїх, зміж синів Ізрайлевих, та й неволить його або продасть його, так смерть тому злодієві. Сим робом викорениш зло зміж людей твоїх. 8Як буде в кого заразлива болячка, бережись дуже, і сповняй все, чого навчати муть вас сьвященники ваші Левити. Як я заповідав їм, так і будете сповняти. 9Памятай, що вчинив Іоуо із Мирямною в дорозі, після виходу вашого з Єгипту. 10Як позичаєш ближньому твому, не йди в домівку його, щоб взяти застав; 11Стій знадвору, а той, кому позичаєш, нехай винесе тобі застав надвір. 12І коли се вбогий чоловік, то не йди спати, мавши в себе застав його. 13Притьмом треба тобі вернути йому застав при заході соньця, щоб він ліг у свитині своїй, і благословив тебе; і буде се праведно перед Іоуом, Богом твоїм. 14Не тіснити меш денного робітника, вбогого і мізерного, чи він зміж браття твого, чи із приходнів, що пробувають у землі твоїй, в оселях

твоїх. 15Того ж самого дня, як він заробить, даси йому плату, перше нім соньце зайде над нею; бо він бідняка і жде на неї: так щоб не нарікав на тебе Іоуом, і ти не мав гріха. 16Не карати муть смертю батьків за дітей, ні дітей за батьків; кожде буде скаране за свій гріх. 17Не суди несправедливо приходня й сироту і не візьмеш удовиної одежини на застав. 18Памятай, що був єси рабом в Єгипті, та звіттам визволив тебе Іоуо, Бог твій; тому то й приказую тобі се чинити. 19Як збирати меш жниво з поля твого, і забудеш снопа на полі, не вертайсь узяти його; нехай буде для приходня, для сироти і для вдовиці, щоб Іоуо, Бог твій, благословив тебе в усякому ділі рук твоїх. 20Як зтрясеш ягоди на маслинах своїх, не будеш удруге розглядати віття; нехай буде се для приходня, для сироти і для вдовиці. 21Як позбираєш грони в винограднику твому, не обрізувати меш удруге; нехай будуть для приходня, для сироти і для вдовиці. Годиться тобі памятати, що був єси рабом в Єгипецькій землі, тим то й приказую тобі се чинити.

25Коли буде сварка між людьми, і вони прийдуть до суду, і стануть судити їх, то нехай праведного оправдають а винуватого осудять. 2І коли винуватий заслужить на кару тілесну, то нехай звелить суддя положити його, і скарати його на тілі перед своїми очима, відповідно до провини його. 3Сорок раз ударити його можна, не більше; щоб, як бити ме його більше раз над сі, брат твій не був понижений перед очима твоїми. 4Не завязуй роту в вола, що молотить. 5Коли брати жили вкупі і один з них умер і в його нема сина, то не годиться жінці мертвого йти заміж за чужого чоловіка; дівер її мусить увійти до неї і взяти собі її за жінку, щоб сповнити, що має чинити дівер. 6І первенець, що вродить вона, прийме імя мертвого брата, щоб не зникло з Ізраїля імя його. 7Коли ж сьому чоловікові та не хочеться побратись з жінкою брата свого, так піде вона до воріт громадських мужів і скаже: Мій швагер не хоче встановити імя свого брата в Ізраїлі; він не хоче,

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

як швагер, сповнити обов'язку свого. 8І громадські мужі мусять покликати його і сказати йому, що треба; 9Як же упреться він і скаже: Мені не хочеться з нею побратись, тоді приступить до його швагрова його перед очима громадських мужів, і зніме з ноги його обуве і плюне йому в лице і скаже: Так обходяться з чоловіком, що не хоче збудувати дім братові своему. 10І буде ім'я його в Ізраїлі: Дім босого. 11Коли два чоловіка б'ються, чоловік із братом, а жінка котрого з їх прибіжить, щоб визволити чоловіка свого спід руки того, що бє його, і простягне руку та й вхопить його соромне тіло: 12Так одрубаєш їй руку; не помилюють її очі твої. 13Не буде в тебе в саквах подвійного каміння для ваги, великого й малого. 14Не буде в тебе в господі подвійної ефи, великої і малої. 15Правдиве і вірне каміння для ваги буде в тебе, і правдива і вірна ефа буде в тебе, щоб довго ти жив на сьвітї, на тій землі, що тобі дає Іоуо, Бог твій. 16Гидота бо перед Іоуом, Богом твоїм, кожний, хто таке робить, кожний, хто другого кривдить. 17Памятай, що вчинив з тобою Амалік в дорозі, по виході з Египту, 18Як він зустрів тебе в дорозі та й порозбивав твої задні лави, всіх малосильних позад тебе; як ти утомився і охляв; і він Бога не боявся. 19І коли Іоуо, Бог твій, заспокоїть тебе від усіх ворогів округи, у землі, що Іоуо, Бог твій, дає тобі в наслідде і державу, тоді мусиш ти стерти спід небес память про Амаліка. Не забудь про се!

26Як прийдеш у землю, що Іоуо, Бог твій, дасть у наслідде тобі, і ти займеш її та й осядешся там, 2То возьмеш всі первоплоди землі, що ти звезеш із поля, що дасть тобі Іоуо, Бог твій, і положиш у кошик, та й пійдеш до місця того, котре вибере Іоуо, Бог твій, щоб сьвятилось там ім'я його. 3І прийдеш до сьвященника, що тоді буде, і промовиш до його: Обявляю сьогодні перед Іоуом, Богом моїм, що я прийшов у землю, яку дати нам клявся Іоуо батькам нашим! 4І візьме сьвященник із рук твоїх кошика та й поставить перед жертівником Іоуа, Бога твого. 5І

станеш промовляти перед Іоуом, Богом твоїм, словами: Блукаючий Арамій був батько мій: спустився він в Египет і пробував там малолюдним; і став він там народом сильним, потужним і лічбою великим. 6Египтяне ж зневажали і неволили нас і примушували нас до тяжкої роботи-зни. 7Тоді залебеділи ми до Іоуа, Бога батьків наших; і Іоуо почув наш голос і побачив наше горювання і нашу гірку працю і нашу тісноту; 8І вивів нас Іоуо із Египту потужною рукою і простягнутою правицею, і великим страхом, ознаками й чудесами; 9І привів нас на се місце, і наділив нам сю землю, текучу молоком і медом. 10. І се приношу я тепер первоплоди землі, що ти, Іоуе, дав єси мені. І поставивши їх перед Іоуом, Богом твоїм, поклонишся перед Іоуом, Богом твоїм; 11І будеш радіти всім добром, яке Іоуо, Бог твій, дав тобі й домові твому, ти сам і Левит і приходень, що між людьми твоїми буде. 12Як на третій рік, що є рік десятин, скінчиш відділяти десятину з усякого твого вроджаю, і даси їх Левитові, приходневі, сироті та вдові, щоб харчувались до сита в оселях твоїх: 13Тоді промовиш перед Іоуом, Богом твоїм: Я виніс присьвати з домівки, оддав їх Левієві і приходневі, і сироті і вдові, сповняючи всі заповіді твої, що заповідав єси мені; не переступив я твоїх заповідей і не забув їх. 14Я не їв нічого з них в тузі моїй і не відкладав з них набік як нечистий, і не давав з них нічого про мерця; я слухав голосу Іоуа, Бога мого, і чинив усе, що ти заповідав мені. 15Споглянь з дому сьвятості твоєї, з небес, і благослови твій люд Ізраїльський, і землю, що дав нам єси, як ти клявся батькам нашим, землю текучу молоком і медом! 16Того дня заповідає тобі Іоуо, Бог твій, сповняти сі встанови й присуди; оце ж додержуй їх і сповняй їх всім серцем твоїм і всією душею твоєю. 17Іоуові ти обіцяв сьогодні, що він буде тобі Богом, та що ходити меш дорогами його і додержувати встанови його і заповіді його і присуди його, і слухати голосу його. 18А Іоуо обіцяв тобі сьогодні, що будеш народом його власним, як обіцяв тобі, коли будеш додержувати заповіді його; 19І що зробить тебе

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

висшим над усі народи, яких він сотворив, хвалою і славою і красою; щоб ти був сьвятим народом у Іоуа, Бога твого, як він заповідав.

27 І заповідали Мойсей і громадські мужі Ізраїля людові словами: Додержуйте заповіді, що я заповідаю вам сьогодні! **2** Того дня, як перейдете через Йордань у землю, що її Іоуо, Бог твій, тобі дає, мусиш собі поставити величезні камені, та й побілити їх вапном; **3** І як прийдеш там, напишеш на їх усі слова закону сього, щоб тобі можна було ввійти в землю, що наділяє тобі її Іоуо, Бог твій, в землю текучу молоком і медом, як обіцяв тобі Іоуо, Бог батьків твоїх. **4** Оце ж, як перейдете Йордань, сі камені, що про них сьогодні заповідаю вам, ви поставте на горі Ебаль; і побілиш їх вапном. **5** І поставиш там жертівника Іоуві, Богу твому, камяного жертівника; не замахнеш над ним зелізом: **6** Із цілого, нетесаного каміння поставиш жертівника Іоуві, Богу твому. **7** І вознесеш на йому всепаленне Іоуві, Богу твому. **8** І заколеш мирні жертви та й їсти меш там, і веселити мешся перед Іоуом, Богом твоїм. І напишеш на каменях всі слова закону сього, виразно виріжеш їх. **9** І промовили Мойсей і сьвященники Левити до всього Ізраїля словами: Утихомирись і слухай Ізраїлю! Дня сього став еси народом Іоуа, Бога твого. **10** Слухай же голосу Іоуа, Бога твого, і сповняй заповіді його і встанови його, що їх сьогодні заповідаю тобі. **11** І заповідав Мойсей того дня людові такими словами: **12** Як перейдете Йордань, стануть сі на Геризим горі, щоб людей благословити: Симеон і Левій і Юда і Іссахар і Йосиф і Бенямин; **13** А сі стануть на Ебаль горі, щоб проклинати: Рубен, Гад і Ассер і Зебулон, Дан і Нафталій. **14** І зачнуть Левити промовляти і казати муть грімким голосом до всіх Ізраїлитян: **15** Проклят чоловік такий, що робить витісувані чи литі постаті, гидоту перед Іоуом, твориво майстерської руки, і ставляє потай! І ввесь нарід нехай скаже: Амінь! **16** Проклят чоловік такий, що безчестить батька свого і матір свою! І ввесь нарід скаже: Амінь! **17** Проклят,

хто пересовує межові знаки ближнього свого! І ввесь нарід скаже: Амінь! **18** Проклят, хто зведе сьліпого з дороги! І ввесь нарід скаже: Амінь. **19** Проклят, хто перекручує суд приходневі, сироті і вдові! І ввесь нарід скаже: Амінь! **20** Проклят, хто зляжеться з жінкою батька свого, бо відхилив він батькове одіяло! І ввесь нарід скаже: Амінь! **21** Проклят, хто зляжеться з якою скотиною! І ввесь нарід скаже: Амінь! **22** Проклят, хто зляжеться з сестрою, з дочкою батька свого, або з дочкою матері своєї! І ввесь нарід скаже: Амінь! **23** Проклят, хто зляжеться з тещею своєю! І ввесь нарід скаже: Амінь! **24** Проклят, хто тайкома вбє свого ближнього! І ввесь нарід скаже: Амінь! **25** Проклят, хто бере підкуп, щоб вбити кого, щоб безвинну кров пролити! І ввесь нарід скаже: Амінь! **26** Проклят, хто не піддержить слів сього закону, щоб сповнити їх! І ввесь нарід скаже: Амінь!

28 І коли будеш пильно слухати голосу Іоуа, Бога твого, і старатись сповняти всі заповіді його, що заповідаю їх тобі сьогодні, так Іоуо, Бог твій, поставить тебе вище над усі народи землі. **2** І зйдуть на тебе всі 'ці благословення і сповняться на тобі, коли слухати меш голосу Іоуа, Бога твого: **3** Благословен будеш в місті і благословен на полі; **4** Благословен буде плід нїдра твого, і плід землі твоєї і плід скотини твоєї, плід коров твоїх і плід овець твоїх. **5** Благословен буде кошик твій і діжа твоя. **6** Благословен будеш вхідючи, і благословен вихідючи. **7** Допустить Іоуо, що вороги твої, що проти тебе встали, будуть поражені перед тобою; по одній дорозі вийдуть проти тебе, а сіма дорогами втікати муть перед тобою. **8** Іоуо буде благословити твої комори і всяке діло рук твоїх, і благословити ме тебе в землі, що дає тобі Іоуо, Бог твій. **9** І поставить Іоуо тебе сьвятим народом про себе, як клявся тобі, коли сповняти меш заповіді Іоуа, Бога твого, і ходити меш дорогами його; **10** І побачать всі народи землі, що тебе названо іменем Іоуом, і бояти муться тебе. **11** І дасть Іоуо тобі достаток плоду нїдра твого і плоду скотини твоєї і плоду поля твого,

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

добробит у землі, що клявся Іоуо батькам твоїм дати тобі. 12Іоуо відчинить для тебе благодатну скарбницю свою, небо, щоб дати тобі своєї пори дощ і щоб благословити всяке діло руки твоєї; і пожити меш многим народам, сам же не пожити меш. 13І вчинить Іоуо тебе головою, не хвостом, і будеш все йти вгору, ніколи вниз, коли будеш слухати заповідей Іоуа, Бога твого, що заповідаю тобі сьогодні, щоб додержував і сповняв їх, 14І не відхилявся від усіх слів, що заповідаю вам сьогодні, ні праворуч, ні ліворуч, щоб ходити за іншими богами і служити їм. 15Коли ж не слухати меш голосу Іоуа, Бога твого, і не старати мешся сповняти всі заповіді його і встанови, що заповідаю тобі сьогодні, так прийдуть на тебе всі 'ці прокляття і справдяться над тобою: 16Проклят будеш в місті, і проклят будеш на полі. 17Проклят буде твій кошик і діжа твоя. 18Проклят буде плід нїдра твого і плід поля твого, плід коров твоїх і плід овець твоїх. 19Проклят будеш при вході і проклят будеш при виході. 20Іоуо посилати ме на тебе прокляття, смуток і закляття на все, що робиш рукою своєю, що ні чинити меш, докіль не погибнеш і не щезнеш нагле за ледарство вчинків твоїх, за те, що покинув мене. 21Побивати ме тебе Іоуо чумою, докіль ти не щезнеш із землі, куди прийшов, щоб зайняти її. 22Побивати ме тебе Іоуо сухотою і тряскею, і спекою і пожарами, і посухою і снітїйом і споловілим колосом; і все те буде непокоїти тебе, поки не згинеш. 23І стане міддю твоє небо, що над головою твоєю, і зелїзом земля, що під тобою. 24Замість дощу сипати ме Іоуо на землю твою порохами та піском: з неба падати ме се на тебе, поки не згинеш. 25Оддавати ме тебе Іоуо на забій перед ворогами твоїми; по одній дорозі виходити меш проти них, а сіма шляхами втікати меш від них, і будуть гонити тебе по всіх царствах землі. 26І буде твій труп поживою усякому птаству піднебесному і зьвірам земним, і ніхто не буде відганяти їх. 27Побивати ме тебе Іоуо Египецькими болячками, і вередями і коростою і струпом, що не здолиєш вилїчитись від них. 28Побивати

ме тебе Іоуо шаленнем і слїпотою і одеревіннем серця; 29І ходити меш в полудне помацьки кругом, як слїпий мацяє в темряві, і ніщо не вдасться тобі в дорозі твоїй; всякого дня будуть тільки неволити тебе і обдирати, і ніхто не рятувати ме тебе. 30Засватаєш жінку, а лежати ме з нею інший; збудуєш домівку, та й не жити меш в нїй; насадиш виноградник, та й не покориствуєшся ним. 31Бичка твого вбють перед очима твоїми, і не їсти меш з його; осла твого заберуть перед тобою, і не вернеться тобі; дрібну скотину твою пооддають ворогам твоїм, а в тебе нікому буде рятувати її. 32Синів твоїх і дочок пооддають іншому народові, і бачити муть очі твої і плакати муть по них всякого дня, а в руці в тебе сили не буде. 33Вроджай із поля твого і всю працю твою їсти ме нарід, що не знаєш його; а з тебе будуть повсячасно тільки знущатись і мучити тебе. 34І скрутишся ти од видовища, що побачать очі твої. 35Побє тебе Іоуо лихими болячками на колїнах і по голенях, від підошви та й до тімя твого, що не здолиєш вигоїтись. 36Поведе тебе Іоуо і царя твого, що поставиш його над собою, до народу, якого не знав еси, ні ти ні батьки твої; і служити меш там іншим богам, з дерева і каменя. 37І зробишся чудовищем, поговоркою, і посьміховиском у всіх народів, що до них приведе тебе Іоуо. 38Багацько насіння нести меш на поле, а мало збирати меш; бо пожере його сарана. 39Понасаджуєш виноградники і пообробляєш; а вина не пити меш і не збирати меш грон: бо червяк поїсть їх. 40Маслинне дерево буде в тебе по всіх займищах твоїх; та не помастишся олією: бо маслини твої попадають. 41Сини й дочки вродяться тобі; та вони твоїми не будуть, бо заберуть їх у полонь. 42Усі дерева твої й плоди землі твоєї хрущ позїдає. 43Приходень, що серед вас, підніметься висше і висше над тобою, а ти падати меш низше і низше. 44Він тобі пожити ме, ти ж не будеш йому пожити; він буде головою, а ти будеш хвостом. 45І спадуть на тебе всі 'ці прокляття і гонити муть за тобою і постигнуть тебе, поки не погибнеш; бо не послухав еси

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

голосу Іоуа, Бога твого, і не додержав ти заповіді і встанови його, що він заповідав їх тобі. 46І будуть сі прокляття на тобі ознакою й дивом і на твоєму насінню по віки. 47За те, що ти не служив Іоуові, Богу твоєму, радіючи серцем у всіх достатках, 48Служити меш ворогам твоїм, що пішли їх на тебе Іоуо, в голоді й холоді терплючи смагу і недостаток у всьому. І положить він залізне ярмо на ший тобі, поки не знівечить тебе. 49Іоуо наведе на тебе нарід здалека, з кінця землі; як орел злетить на тебе народ, якого мови ти не розумієш; 50Народ безмилосердний, такий, що не вважати ме на старих людей і над дитворою не змилюється; 51Що пожирати ме плід скотини твоєї і вроджай землі твоєї, поки не знищить тебе; що не оставить тобі ні зерна, ні вина, ні олії, ні плоду дрібної скотини, поки знищить тебе. 52І пооблягає він у тебе всі брами твої, поки не зруйнує по всій землі твоїй високі і укріплені мури, на котрих ти вповав; і пооблягає він у тебе всі оселі по всій землі твоїй, що наділив тобі Іоуо, Бог твій. 53А ти їсти меш плід нідра твого, тіло синів твоїх і дочок твоїх, що дав тобі Іоуо, Бог твій, в час облоги і в тісноті, як тіснити муть тебе вороги твої. 54Чоловік самий розніжений і м'якого серця між вами, дивити меться завидним оком на брата свого, і на жінку серця свого і на других дітей, що живими оставив, 55Щоб не поділитись ні з ким тілом дітей своїх, що їх їсти ме; бо ніщо не зосталось йому під час облоги і тісноти, як тіснити ме тебе ворог твій по всіх оселях твоїх. 56Сама розніжена і розпещена жінка, що з ніжності і роскоші не важилась ступити босою ногою на землю, вона дивити меться завидним оком на чоловіка серця свого і на синів своїх і на дочок своїх 57Задля плодового місця, що виходить з неї зпроміж ніг, і задля дітей, що родить їх; бо вона з'їсть їх тайкома задля недостатку всього під час облоги і тісноти, як тіснити ме тебе ворог твій по оселях твоїх. 58Коли не будеш додержувати і сповняти всі слова закону сього, що списано в цій книзі, щоб ти боявся сього славного і страшного імені Іоуа, Бога твого, 59Так Іоуо допустить на тебе

і на насінне твоє надзвичайні кари; великі і довгі муки і злі та й довгі немочі. 60І знов наведе на тебе всі Єгипецькі пошесті, що їх лякаєшся; і причіпляться вони до тебе. 61Крім того всяку недугу і всяку біду, що не прописано їх в книзі закону сього, стане наводити Іоуо на тебе, аж покиль не занапасть тебе. 62І зостанеться ви малолюдними, а були ви лічбою такі, як зорі небесні; бо ти не послухав голосу Іоуа Бога твого. 63І як радів вами Іоуо, коли благословив вас добром і намножував вас, так радіти ме вами, Іоуо, коли стане вигублювати вас і нищити вас; і відірве він вас од землі, що до неї привів тебе, щоб ти заняв її. 64І розсіє тебе Іоуо проміж усіма народами від кінця до кінця землі, і служити меш там иншим богам, із дерева і з каменя, що їх ти не знав, ні батьки твої. 65І між сими народами не мати меш впокою, і стопа твоя не знайде супокійного місця; і нашла Іоуо страх на серце твоє, і танути муть очі твої і душа нити ме. 66І життя твоє хитати меться перед тобою, і лякати мешся в ночі і в день, і не будеш певний життя свого. 67Вранці казати меш: Коли б вже той вечір був! А ввечорі казати меш: Коли б вже той ранок прийшов - від страху в серці твоєму, що буде тебе лякати, і від привиддя в очах твоїх, що бачити меш. 68І приведе тебе Іоуо ізнов в Єгипет по тій дорозі, про яку мовляв я тобі, щоб ти більш не бачив її! І продавати муть вас там як рабів і рабинь ворогам вашим, та ніхто й не купувати ме вас. 69Се слова завіту, що Іоуо заповідав Мойсейові вчинити з синами Ізраїля, в Моабській землі, окрім завіту, що вчинив з ними на Горі Гореб.

29І скликав Мойсей усього Ізраїля і промовив до них: 2Самі ви вбачали все, що сотворив Іоуо перед очима вашими в Єгипецькій землі з Фараоном і з рабами його і з його землею: 3Великі спокушення, що вбачали очі твої, сі великі знаки і чудеса. 4Тільки Іоуо не дав вам серця, щоб пізнати, і очей, щоб бачити, і ушей, щоб чути, аж до сього дня. 5І водив я вас по степу сорок років: та одежа ваша не розлетілась на вас, і обуве не

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

позносилось на ногах твоїх; 6Хліба ви не їдали, і вина і сильного напиту не пивали, щоб зрозуміли, що я Іоуо, Бог ваш. 7І як прийшли ви на се місце, так Сигон, царь Гезбонський, і Ог, царь Базанський, вийшли проти нас битись, і ми побили їх. 8І взяли ми землю їх, та й оддали в наслідде Рубеніям та Гадіям та поколінню Манассіїв. 9Додержуйте ж слова завіту сього, і сповняйте їх, щоб усе, що ви робите, удалось вам. 10Сьогодні стоїте ви всі перед Іоуом, Богом нашим: голови поколінь ваших, ваші громадські мужі і ваші начальники, всі мужі Ізрайлеві, 11Ваші діти, ваші жінки, і приходень твій, що посеред табору твого, від рубача твого до твого водноноші, 12Щоб ти приступив до завіту Іоуа, Бога твого, що під клятьбою установляє Іоуо, Бог твій, сьогодні з тобою про те, 13Щоб поставити тебе сьогодні своїм народом, а він щоб був Богом твоїм, як сам обіцяв тобі і як він клявся батькам твоїм, Авраамові, Ізаакові і Яковові. 14Не з вами одними роблю я сей завіт і сю клятьбову умову; 15А з ними, що сьогодні з нами ту стоять перед Іоуом, Богом нашим, і з тими, яких ту сьогодні нема з нами. 16Ви бо знаєте, як ми жили в землі Єгипецькій, і як ми переходили посеред народів, аж перейшли їх; 17І виді їх речі бачили, їх божища з дерева і каменя, із срібла і золота, що їх у себе держать. 18Остерігайтесь, щоб не було між вами чоловіка, чи жінки, чи родини, чи покоління, що їх серце одвертається сьогодні од Іоуа, Бога нашого, щоб йти служити богам сіх народів. Пильнуйте, щоб між вами та не було ні одного кореня, що плодить отруту і полин, 19І такого чоловіка, що, почувши слова сієї клятьби, благословить себе в серці своєму, кажучи: Мати му впокій, хоч я жию по своїй волі; щоб не пропав, хто пє, і хто смагу терпить. 20Іоуо не схоче простити йому; тоді запалає гнів Іоуа і лютє його на чоловіка сього, і спадуть на його всі прокляття, написані в 'цїй книзі, і Іоуо зітре спід небес імя його: 21І Іоуо призначить його на погибіль зміж усіх поколінь Ізрайлевих, по всіх прокляттях завіту, як написано в книзі закону сього. 22І дальші

роди, діти ваші, що будуть після вас, і чужоземець, що прийде з далекої землі, побачивши кари сієї землі і муки, що їх завдавати ме їй Іоуо, казати муть, 23Що вся земля пожарище, сірка і сіль; земля не засіяна, де ніщо не росте і жадна билина не вдержиться, як западня Содома і Гомора, Адама і Зебоїм, що перевернув їх Іоуо у гніву своєму і в досаді своїй; 24І казати муть всі народи: Про що Іоуо зробив так із сією землею? Чого так дуже запалав гнів його? 25І казати муть їм: За те, що покинули завіт Іоуа, Бога батьків своїх, що його вчинив з ними, як виводив їх із Єгипецької землі, 26І тому, що вони пішли і служити стали богам иншим, і падали ниць перед богами, яких вони не знали, і яких він не дав їм. 27І запалав гнів Іоуа на сю землю, так що допустив на неї всі прокляття, які написано в 'сїй книзі; 28І вирвав їх Іоуо із сієї землі в гніві і в досаді і в пересерді великому, та й кинув їх у другу землю, як оце й єсть. 29Що втаєне, те належить Іоуові, Богу нашому; що ж відкрите, те наше і дітей наших, по віки, щоб ми сповняли всі слова закону сього.

30Як сповняться над тобою всі ті слова, благословенне і прокляття, що я поставив перед тобою, і як до серця приймеш їх між всіма народами, куди загнав тебе Іоуо, Бог твій, 2Та й наверхнешся до Іоуа, Бога твого, і слухати меш голосу його, стемненно так, як заповідаю тобі сьогодні, ти й сини твої, всім серцем твоїм і всією душею твоєю: 3То Іоуо, Бог твій, поверне тебе з неволі, і змілосердиться над тобою; він знов позбирає тебе зміж усіх народів, між котрими розсіяв тебе Іоуо, Бог твій. 4Коли б твої вигнанці були і на самому кінці неба, то і там позбирає тебе Іоуо, Бог твій, і звідтам покличе тебе; 5І Іоуо, Бог твій, приведе тебе в землю, що нею орудували батьки твої, і ти мати меш її; і стане він чинити добро тобі, і намножить тебе більш як батьків твоїх. 6І Іоуо, Бог твій, обріже серце твоє і серце дітей твоїх, щоб ти любив Іоуа, Бога твого, всім серцем твоїм і всією душею твоєю, щоб остався при життю. 7І оберне Іоуо, Бог твій, всі ті закляття проти ворогів

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

твоїх і проти ненавидників твоїх, що гонили тебе, 8А ти навернешся й слухати меш голосу Іоуа і сповняти меш заповіді його, що заповідаю тобі сьогодні. 9І Іоуо, Бог твій, дасть тобі достаток в усякому ділі руки твоєї, в плоді нідра твого і в плоді скотини твоєї і в плоді поля твого, щоб тобі добре було; бо Іоуо буде знов радуватись тобою, даючи тобі добро, як радувався батьками твоїми, 10Коли слухати меш голосу Іоуа, Бога твого, додержуючи заповіді його, і коли вернешся до Іоуа, Бога твого, всім серцем твоїм і всією душею твоєю. 11Бо ся заповідь, що заповідаю її тобі сьогодні, вона не тяжка для тебе і не далека від тебе. 12Не на небесах вона, щоб ти міг сказати: Хто про нас зніметься на небеса та звідтам достане нам її, щоб ми почули її та сповняли? 13Та й не за морем вона, щоб сказати: Хто задля нас перепливе через море, та здобуде нам її, щоб нам почути її і сповняти? 14Ні! Слова сі дуже близько в тебе, вони в устах твоїх і в серці твому, щоб спевняти їх. 15Дивись, я сьогодні поставив перед тобою життє й добро, смерть і лихо, 16Заповідаючи тобі сьогодні любити Іоуа, Бога твого, ходити дорогами його і додержувати заповіді його і встанови його й присуди його, щоб ти жив і намножувався, і щоб Іоуо, Бог твій, благословив тебе на землі, що йдеш зайняти її. 17Коли ж серце твоє одвернеться і не слухати меш, і даси звести себе, щоб слухав богів інших, і служив їм, 18То обявляю вам сьогодні, що не втечете від погібелі; недовго жити мете на землі, куди, перейшовши через Йордань, прийдеш, щоб зайняти її. 19Кличу сьогодні проти вас за свідки небеса і землю: Поставив я перед тобою життє і смерть, благословенне і прокляття! Вибирай же життє, щоб жити на сьвітї тобі і твому насінню, 20Люблячи Іоуа, Бога твого, слухаючи голосу його і прихильючись до його: він бо життє твоє і довголіттє твоє; щоб тобі жити на землі, що наділити її клявся Іоуо батькам твоїм Авраамові, Ізаакові і Яковові.

31І пійшов Мойсей і став промовляти такі слова до всього Ізраїля. 2І говорив

до них: Тепер мені сто і двацять літ; не здолію вже ні виходити ні входити; Іоуо рече мені: Ти не перейдеш через Йордань. 3Но Іоуо, Бог твій, перейде через його перед тобою; і він сам підневолить тобі сі народи, щоб ти прогнав їх. Йозей же перейде через його перед тобою, як і заповідав Іоуо. 4І чинити ме з ними так Іоуо, як учинив із Сигоном та з Огом, царями Аморійськими, і з землею їх, понівечивши їх. 5І як віддасть їх вам Іоуо в руки, то маєте зробити з ними по всім заповідям, що я заповідав вам. 6Стійте кріпко й твердо, не бійтесь і не лякайтесь їх! Бо сам Іоуо, Бог твій, буде з тобою; не загаїться він і не покине тебе. 7Потім покликав Мойсей Йозея і промовив до його перед очима усього Ізраїля: Стій кріпко й твердо: Ти бо вести меш сей нарід у землю, що Іоуо батькам їх клявся наділити їм, і ти передаси її в наслідде їм. 8І сам Іоуо йти ме перед тобою, сам він буде з тобою; не загаїться він і не покине тебе; не лякайся і не тривожся! 9І списав Мойсей закон сей та й оддав його сьвященникам, синам Левієвим, що носять скриню Іоуа, і всім громадським мужам Ізраїлевим. 10І заповідав їм Мойсей словами: Як скіньчиться сім років, у призначений час, у сьвято кучків, 11Як увесь Ізраїль прийде, щоб явитись перед Іоуом, Богом твоїм, на тому місці, котре він вибере, будеш читати сей закон перед усім Ізраїлем, щоб вони чули. 12Згромадь людей, чоловіків і жінок і малолітків і пришляка твого, що в оселях твоїх, щоб слухали та навчались боятись Іоуа, Бога вашого, і додержували усі слова закону сього, сповняючи його. 13Та щоб сини їх, що нічого не знають, слухали й навчались боятись Іоуа, Бога вашого, покіль жити мете на землі, що займати її переходиш Йордань. 14Іоуо же рече Мойсейові: Се наближуються дні смерті твоєї; поклич Йозея, та й увійди з ним в соборний намет, щоб я дав йому веління. І пійшли туди Мойсей і Йозей та й увійшли в соборний намет. 15І показався Іоуо в наметі, у хмарному стовпі; і став хмарний стовп коло входу намета. 16І рече Іоуо до Мойсея: Се ти опочинеш з батьками твоїми, а люд сей стане блудувати

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

слідом за богами землі, до якої прийде; і він покине мене, і зломить завіт мій, що я зробив його з ними. 17І запалає мій гнів на них того дня, і я покину їх, і сховаю від них лице моє; і будуть вони знищені, і постигне їх усяка біда і горе. І казати муть вони того дня: Чи не того постигли мене сі горя, що нема серед мене Бога мого? 18Я ж тоді сховаю зовсім лице моє за всі ледарства, що вони коїли, за те, що до інших богів прихилились. 19Оце ж спишіть собі сю пісню, та навчи її синів Ізрайлевих, і вложи її в уста їх, щоб ся пісня була мені свідком проти синів Ізрайлевих. 20Бо я приведу їх в землю текучу молоком і медом, що оддати її я клявся батькам їх; і будуть вони житись і стануть ситі і тучні; та й повернуться вони до інших богів і стануть служити їм, і зневажати мене, і зломлять завіт мій. 21І як постигнуть його всякі злидні і горя, так пісня ся свідкувати ме проти них; бо в устах насіння їх не забудеться вона. Знаю бо задуми їх, що вже й тепер в серці їх, перш ніж я привів їх у землю, що про неї клявся. 22І списав Мойсей сю пісню того ж дня та й навчив її синів Ізрайлевих. 23І повелів він Йозеєві Нуненкові словами: Будь сильний і одважний! Ти бо приведеш синів Ізраїля в землю, що я обіцяв їм поклявшись; і буду з тобою. 24І сталося, як скінчив Мойсей писати слова закону сього в книзі аж до самого кінця, 25Тоді повелів Мойсей Левитам, що носять скриню завіту Іоуа, говорючи: 26Возьміте книгу сього закону і положіте з боку у завітній скрині Іоуа, Бога вашого, і буде вона свідком проти тебе. 27Бо знаю я добре упертість твою і твою тугу шию. Вже тепер, за життя мого з вами, ви опирались проти Іоуа; що ж по смерті моїй? 28Зберіте до мене всіх старших поколінь ваших і громадських мужів ваших, щоб промовив слова сі в уші їм і покликав у свідки проти них небеса і землю: 29Знаю бо, по смерті моїй ви зовсім зледащієте і звернете з дороги, що я заповідав їй вам; і постигнуть вас у дальші часи нещастя за те, що будете чинити ледаче перед очима в Іоуа, прогнівляючи його ділами рук ваших. 30І

промовив Мойсей в уші всієї громади Ізраїля слова сієї пісні, до самого кінця:

32Прихиліться небеса, я промовляти буду; слухай і ти, земле, слова з уст моїх! 2Нехай же, як дощ, леться наука моя, як роса промова моя, як рісні краплі на траву, як буйний дощ на билину. 3Бо імя Іоуа прославляти буду: Воздайте славу Богові нашому! 4Він скеля: діла його звершені; всі бо дороги його справедливі. Він Бог вірний і без омани, справедливий і правдивий! 5Та вони зледащили; се кошло, що перевернулось і спроневерилось соромними вчинками, від котрих далекі сини його. 6О безрозумний і безглуздий народе! Так то оддячуєш ти Іоуові? Чи не він же твій батько, що сотворив тебе? Він сотворив тебе, і зготовив все для тебе. 7Спогадай но давні давна, подумай про літа від роду до роду; розпитай у батька твого, і він звістить тобі, в людей старих твоїх, і вони розкажуть тобі! 8Як Всевишній наділяв наслідде народам, як розділював синів людських, тоді визначив грядиці по лічбі синів Ізраїля. 9Бо пай Іоуа нарід його; Яков уділ насліддя його. 10Він знайшов його в пустині, в степу безлюдному і дикому; він охоронив його, пильнував його, і беріг його як зіниці ока свого. 11Як орел визиває гніздо своє, і над орлятами ширяє, крила свої простирає, бере, і несе їх на широких крилах своїх; 12Так виводив його Іоуо сам, і не бувало з ним чужого бога. 13Водив його по горах землі і кормив його плодами поля; і дав йому ссати мед по скелях і цідити олію по кремнистих горах; 14Кормив його маслом коровеним і молоком овечим, і туком годованих овець і баранів Базанських і козлів, і ядерним зерном пшениці; ти пив добірне вино, кров виноградно. 15І потовстів праведник та й став буяти; ти став товстий, грубий, жирний! І покинув він Бога, що сотворив його, і став гордувати скелью спасення свого. 16Дразнили його чужими богами а гидотами приводили його до гніву. 17Вони приносили жертву бісам а не Богу, богам, що не знали їх досі, новим, що тільки позаведено їх, яких батьки ваші не шанували. 18А про

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

скелю, що появила тебе на сьвіт, ти не дбав і забув про Бога, що сотворив тебе. 19І побачив се Іоуо, та й відопхнув їх в гніві над синами своїми і дочками своїми. 20І промовив він: Заховаю лице моє від них, побачу я, як кінець їх буде; вони бо кодро зовсім зледащіле, діти, в яких нема вірності. 21Вони завдали мені жалю своїм Не-Богом, розгнівили мене своїми марностями: тим то завдам і я їм жалю ненародом, народом безумним завдам їм горя. 22Запалав бо мій гнів і горіти ме аж до дна підземної пропасті, і пожере він землю і плоди її, і попалить основини гір 23Згромаджу на них всі нещастя та й оберну всі стріли мої на них. 24Як гинути муть з голоду, і як пожирати ме їх горячка і люта чума, пішлю на них ще зуби диких звірів, і їдь гадюк. 25По улицях буде гострий меч губити, а в домівках страх побивати: і пареня і дівицю і немовлятко і старця. 26Я сказав би: Розсію їх і зроблю кінець їх пам'яті між людьми! 27Коли б не пиха ворогів їх, та коли б вороги їх, побачивши се, не мовляли: Не Іоуо зробив все се, а потужна рука наша! 28Се народ, для якого нема ради; нема там розуму між ними. 29Коли б то був у них розум, то зрозуміли б вони, який кінець їм буде! 30Як же би міг один чоловік гнати тисячу, а двох їх десять тисячі люда, як би Іоуо, їх скеля, не передав їх і не віддав їх в руки? 31Бо не така їх скеля, як наша скеля: так судять самі вороги наші. 32Бо виноград їх від винограду Содомського та з поля Гоморського; ягоди їх їдовиті ягоди, гіркі їх грона. 33Вино їх се їдь гадюча і погібельна отрута змієва. 34Хиба се не сховане в мене, не запечатане в коморах моїх? 35Моя пімста і відплата буде того часу, як ноги їх хитати муться; день бо погібелі їх близько, а що чекає їх, те вже постигає їх. 36Но Іоуо судити ме нарід свій і змилосердується над рабами своїми, як побачить, що поникла їх сила, і не стало ні невольника ні вільного. 37І скаже він: Де ж боги їх, скеля, що на неї вповали, 38Де вони, що поїдали тук жертв їх заколюваних, і пили вино, жертву їх ливну? Нехай встануть і допоможуть вам, нехай будуть вам

охороною. 39Подивіться тепер, що я, се я, що стою, і нема Бога крім мене! Я вбиваю і оживляю, я задаю рани і сціляю; і нема нікого, хто б спас із руки моєї! 40Бо я підіймаю руку мою до неба і кажу вам: Я живу вічно! 41Як вигострю блискучого меча мого і рука моя на суд підніметься, то відомщу ворогам моїм і відплачу ненавидникам моїм. 42Стріли мої напою кровю, а меча мого нагодую тілом - кровю побитих і бранців і головами князів ворога. 43Веселіться, народи, з його народом! Він бо помстить кров рабів своїх, відомстить ворогам своїм, а землі своїй, народові свому, простить. 44І прийшов Мойсей і промовляв усі слова цієї пісні, щоб чув нарід, він і Йозей Нуненко. 45І як скінчив Мойсей промовляти всі ті слова до всього Ізраїля, тоді сказав ще до них: 46Прийміть же до вашого серця всі слова, що їх сьвідкую між вами сьогодні, щоб ви заповідали їх синам вашим, а вони вбачали і сповняли всі слова закону сього. 47Се бо не пусте слово про вас, а життя ваше; і сим словом ви продовжите дні у землі, куди йдете через Йордань, щоб заняти її. 48Того ж самого дня промовив Іоуо до Мойсея словами: 49Вийди на сі гори Абарим, на гору Небо, що в землі Моабській, проти Ерихону, і подивись на Канаан землю, що я даю в державу синам Ізраїлевим; 50І ти вмреш на горі, що вийдеш на неї, та й прилучишся до свого народу; так як Арон, брат твій, вмреш на горі Гор та й прилучивсь до народу свого; 51Се ж за те, що ви согрішили проти мене серед синів Ізраїлевих над водами Мерива-Кадес, у Зин степу за те, що не явили сьвятості моєї серед синів Ізраїлевих. Тим же то бачити меш перед собою землю, та не прийдеш до неї, до землі тієї, що наділяю синам Ізраїлевим.

33Оце ж слова, що ними Мойсей, чоловік Божий, благословив синів Ізраїлевих перед смертю своєю. 2І промовив: Іоуо зійшов від Синая і явився із Сеїра; засіяв із Паран гори і прийшов із тьмами сьвятих. 3Його ж правиці палав вогонь закону про їх. 3Існо, він любить племена свої; всі сьвяті його в руці твої; і вони

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

припали до ніг твоїх, кожне слухає слів твоїх. 4Закон дав нам Мойсей, наслідде громади Якова. 5І він був царь Ізраїля, як збирались голови народа, всі покоління Ізраїля. 6Ти, Рубене, жий і не вимирай, і нехай буде потомків його велика сила! 7А се благословенне на Юду; і промовив: Іоуе, почуй голос Юди, і приведи його до народу його; будь рука його потужна для його і поможи йому проти ворогів його. 8А Левія благословив словами: І тумим* твій і урим* твій будуть для чоловіка твого побожного, котрого ти спокушував в Массі, і заводив сварку при водах Мериви; 9Що про батька свого і про матір свою мовчав: Я не бачу його; і що не знав братів своїх, і нічого не знав про синів своїх. Вони бо хоронили слово твоє і пильнували завіту твого. 10Будуть вони навчати Якова присудів твоїх а Ізраїля закону твого; вони приносити муть кадило перед тобою і всепаленне на жертівнику твому. 11Благослови, Іоуе, достатки його, а праця рук його нехай буде любя тобі; троци бедра тим, що встають проти його, і ненавидників його, щоб вони більше не встали! 12А про Бенямина промовив: Він у Іоуа коханець і жити ме в його безпечно! Він хоронить його по всякий день і між рамами його він відпочине. 13А про Йосифа промовив: Благослови, Іоуе, землю його найбільшим даром небесним, росю, і дарами землі, що внизу; 14І найкращими плодами року і місяців; 15І найроскішнішими плодами правічних гір і найцільнішими плодами горбів вічних; 16І всіми скарбами землі і всіми достатками її; - і ласка того, хто в терновому куці явився, нехай зійде на голову Йосифа, на тімя найлуччого із братів своїх! 17Сила його буде як первака бугая, а роги його як роги в буйвола. Підобє він ними всі народи аж до кінців землі: Се тьми Ефраїмові і тисячі Манассієві. 18А про Зебулона промовив: Радуйся, Зебулоне, в походах твоїх, а ти, Іссахаре, в шатрах твоїх! 19Вони будуть зазивати народи на гору, і там приносити жертву справедливості; вони бо будуть вжиткувати достатки моря і закриті в пісках скарби. 20А про Гада промовив:

Благословен той, хто дасть простір Гадові! Як левиця розлігся, і трощить руку і голову. 21Вибрав він собі саму перву частину землі, там бо пай законодавця для його призначений, і прийшов він поперед народу, і сповнив правду Іоуа і присуди його над Ізраїлем. 22А про Дана промовив: Дан, се левчук, що стрибає із Базана. 23А про Нафталія промовив: Нафталій ситий ласкою і сповнений благословеннем Іоуа! Полудне й море будуть займище його! 24А про Ассера промовив: Ти, Ассере, благословен будь сидами; будь він любий браттю своему і в олїї нехай полоще ноги свої! 25Із зелїза і мідї будуть в тебе замки; і, поки життя твого, поти буде сила твоя. 26Нема над Бога Ізрайлевого, що несеться на небесах тобі на поміч, і в славі своїй на облаках. 27Твоя пристань Бог предвічний, і ти на руках його вічних; і він жене ворогів твоїх перед тобою і рече: Нищ їх! 28Безпечно живе проживає Ізраїль, живе собі народ Якова окроме в сьвітї, в землі багатій хлібом і вином; а небеса його благословлять його росю. 29О, блажен єси, Ізраїлю! Де такий нарід, як ти, що спас тебе Іоуо, щит помочі твоєї і меч слави твоєї? Вороги твої будуть піддобрюватись тобі, а ти ступати меш по горах їх.

34І зійшов Мойсей з Моабового поділля на Небо гору, на верх Пізги, що проти Ерихону. І показав йому Іоуо усю Гілеад землю до Дану, 2І всю землю Нафталія, і землю Ефраїма і Манассії, і всю землю Юди, до западного моря; 3І полудне й околицю Йордані, поділле Ерихону, міста пальмового, до Зоару. 4І промовив до його Іоуо: Се та земля, що я про неї клявся Авраамові, Ізаакові й Яковові, словами: Надїлю її твому насінню. Дав я тобі побачити її твоїми очима, та не прийдеш туди. 5І вмер там Мойсей, Іоуа раб, у Моаб землі, по слову Іоуові. 6І він поховав його в долині, в Моаб землі, проти Бет-Пеору; і по сей день ніхто не знає гробища його. 7І було Мойсейові сто двацять літ віку, як вмер; очі його не потемніли, і сила його не поменшала. 8І плакали по Мойсейові сини Ізраїля тридцять день на поділлі Моаба; і

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

скінчилися дні плачу і смутку по Мойсейові. 9Йозей ж Нуненко сповнився мудрим духом; бо Мойсей покладав на його руки свої; і стали слухати його сини Ізрайлеві, і сповняли все те, що заповідав Іоуо Мойсейові. 10І не появивсь вже ніколи в Ізраїлі такий пророк, як Мойсей, котрого знав Іоуо лицем до лица, 11По

всіх ознаках і чудесах, що велів йому Господь сотворити в землі Єгипецькій над Фараоном і над рабами його і над цілою землею його; кріпкої руки, і по всяких проявах великих і страшених, що їх сотворив Мойсей перед очима всього Ізраїля.